

ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΤΟΥΡΤΑ

Σε εγκάρδια συγκέντρωση η Συντακτική Επιτροπή γιόρτασε το κλείσιμο των δέκα χρόνων του περιοδικού «το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», όλοι μαζί σβύσαμε τα δέκα κεράκια και εκφράσαμε την ευχή να βρεθούν σύντομα οι διάδοχοι της προσπάθειας να συνεχίσουν την έκδοσή του.

Στη γιορτή παρευρέθηκαν και τα νέα μέλη της Επιτροπής (και στην ηλικία) Βασίλης Τζιόβας Διευθυντής Κτηνιατρικής Υπηρεσίας Ιωαννίνων και Πρόεδρος του Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου, από τα Κάτω Σουδενά και ο Καπεσοβίτης Βύρων Βαρζώκας νεοσυνταξιούχος εκπαιδευτικός.

Η εορταστική αυτή συγκέντρωση μας θύμισε τις δυσκολίες των πρώτων βημάτων της Εφημερίδας, τότε που τη διηγάσαμε στο μαγαζί του Διευθυντού μας (2.500 φύλλα) και όσοι μας βλέπαν μας πείραζαν και μας αποκαλούσαν τα παιδιά «αύριο παιδιά να ρθειτέ για δίπλωμα». Εμάς όμως δεν μας πείραζε η δουλειά, η αγωνία μας έτρωγε ποια απήχηση θάχε η προσπάθεια στους συμπατριώτες. Θα συνεχιστεί η έκδοση; Θα αναφέρουμε ένα χαρακτηριστικό της αγωνίας μας. Όταν λάβαμε το πρώτο χιλιάριο, ο Λεωνίδας — γαμπρός στο Σκαμνέλι — φώναξε νικήσαμε, έστειλε Ζαγορίσιος 1.000 δραχμές; (το 1978) σημαίνει ότι τους ικανοποίησε (ας σημειωθεί ότι τα πρώτα φύλλα είχαν τις αναπόφευκτες ελλείψεις τους από άποψη εμφάνισης — σκούρο χαρτί, λίγες σελίδες,

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

χωρίς φωτογραφίες κ.ά.).

Τίποτε περισσότερο δεν θα ήθελε το περιοδικό μας από το να αναγράφει στην ειδική στήλη τα ονόματα της νέας της Συντακτικής Επιτροπής. Εμπρός, για την επόμενη δεκαετία!!!

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ

ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΠΗΓΩΝ

Ο 20στός αιώνας υπήρξε ατυχής για το Ζαγόρι. Ο κλώνισμός από τις ληστείες στις αρχές του αιώνα, η έλλειψη οιασδήποτε μέριμνας από το κράτος μετά την απελευθέρωση από τον Τούρκο τύραννο, η καταστροφή από το κάψιμο των μισών χωριών μας από τους Ναζί, η αλληλοεξόντωση μας κατά την κατοχή, η ερήμωση στον εμφύλιο πόλεμο, η συνεχιζόμενη αδιαφορία του κέντρου για τις ορεινές περιοχές, αλλά εξ ίσου και η νοοτροπία των συμπατριωτών, που λίγοι βλέπουν το Ζαγόρι σαν ενιαίο σύνολο, υπήρξαν οι αιτίες της σημερινής ερήμωσης του.

Τώρα που όλοι ελπίζαμε ότι ήλθε ίσως ο χρόνος, για την αξιοποίηση από το κράτος και την ΕΟΚ των πλουτοπαραγωγικών μας πηγών, άλλο σοβαρό εχθρό αποκτήσαμε. Τους οικολόγους και τους περιβαλλοντολόγους ή πράσινους όπως αυτοαποκαλούνται. Θέλουν λέ-

νε το Ζαγόρι να μείνει «παρθένο» για να το επισκέπτονται μια ή και δυο φορές το χρόνο να ξεσκάσουν από το νέφος των Αθηνών. Το λέν και αγωνίζονται με άφθονο μελάνι και χαρτί από τις πόλεις, όπου έχουν εξασφαλίσει τα οικονομικά τους προβλήματα (και οι σύγχρονοι πόλεμοι δεν κερδίζονται με φονικά μέσα. Λέξεις και συνθήματα δίνουν τις μάχες και τις κερδίζουν) για να επιβάλουν τις γνώμες τους.

Μας κατηγορούν σαν «αρχοντοζαγορίσιους που αδιαφορούν για το μέλλον του Ζαγοριού μας» (πως σας φαίνεται εικεϊνο το μας). Έχουν μάλιστα μελετήσει το θέμα και αποφάσισαν ότι «τα Ζαγοροχώρια χάνονται. Δεν αναστένονται πια» και προσθέτουν ότι «ζούμε με την προγονοπληξία, την ανάμνηση της ακμής» κλπ. για να καταλήξουν ότι το Ζαγόρι πρέπει να μείνει «Μουσείο της φύσης μια και ο κόσμος έφυγε και φεύγει».

Και τι δεν γράφουν και μας αποκαλούν!!! «ξεπουλητάδες των σπιτιών τους», «ταραξίες», «στιγματισμένοι νεκροθάφτες του δρυμού» και πάμπολλα άλλα. Κάνουν δε και πνεύμα, μας κατηγορούν ότι σα «χαλαστάδες θέλουμε τους τσελιγκάδες με ραδινγκότα, να βγάζουν τα γιδοπρόβατα με αυτοκίνητα στη βοσκή και να τα φέρουν στη στρουγγα εποχούμενα εν ονόματι της εξέλιξης και κόντρα στην ανάπτυξη». Μας κατηγορούν επι πλέον ότι προσπαθούμε να γεμίσουμε τις ...κορφές της Τύμφης με «οίκους διασκέδασως, σουβλατζίδικα και αθλιότητες».

Φοβερά, κατά την κρίση μου, λόγια από ανθρώπους με μόρφωση, οι οποίοι έχουν εξασφαλίσει τη «λημουζίνα» τους, αλλά δεν δέχονται το βόσκo να αποκτήσει ένα φορτηγάκι για να μεταφέρει τα εφόδιά του και να έχει τη δυνατότητα, γιατί όχι, για κάποια ψυχαγωγία, ώστε να μην μένει για έξι μήνες απομονωμένος στα όρη και τα βουνά. Ζητούν να αγοράζουν φθηνό το κρέας, χωρίς να ενδιαφέρονται για

το κόστος παραγωγής του.

Εγώ δεν γνωρίζω Ζαγορίσιο με κρίση που να ζήτησε ποτέ, την καταστροφή του περιβάλλοντος, όλοι ζητούμε την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της ιδιαίτερης πατρίδας μας, σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις της ανθρώπινης διαβίωσης, πρώτα για μας τους ίδιους αλλά και για όλη την ανθρωπότητα. Και τι ζητούμε, Διὰ Λογo. Να πραγματοποιηθεί κάποια συγκέντρωση, ή συνέδριο και εκεί επιστημονικά και τεκμηριωμένα να τεθούν όλες οι πλευρές και όλες οι απόψεις ώστε να βρεθεί η «χρυσή τομή», ώστε και το περιβάλλον να διαφυλαχτεί και οι κάτοικοι να εξασφαλίσουν τα μέσα διαβίωσης. Κόβονται οι «πράσινοι» για το πράσινο και αμφιβάλω αν έχει φυτέψει κανείς από αυτούς στη ζωή του 50 δένδρα. Τι να πουν άλλοι, που στα νειάτα τους είχαν την πρωτοβουλία και με τους προσκόπους φυτέψαμε ό,τι δένδρα υπάρχουν σε δημόσιους χώρους στα Γιάννινα — εκτός του άλσους πάνων από την πόλη — το δάσος στο νησί, στο Αυγό, στο Εμίν Αγά, στον Προφήτη Ηλία Ζίτσας και πολλές δενδροστοιχίες στους Εθνικούς δρόμους. Πρέπει νάναι... «καταπράσινοι».

Κάνω έκκληση και τους παρακαλώ να αφήσουν το χαρτοπόλεμο και να μας βοηθήσουν, ώστε και τις πηγές μας να εκμεταλλευτούμε και το περιβάλλον να προστατευτεί, γιατί με τη σημερινή εγκατάλειψη, σε λίγα χρόνια θάχουν εξαφανιστεί, τα σπάνια είδη της χλωρίδας και πανίδας του δρυμού, που δεν προστατεύονται με τα λόγια.

ΓΙΑ ΤΗΝ «6η ΕΦΟΡΕΙΑ
ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ»ΤΟ «ΠΑΛΑΙΟΓΕΦΥΡΟ»
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ

Και πάλι για το «Παλαιογέφυρο», όμως τούτη τη φορά ενημερωμένος από την παραπάνω Υπηρεσία. Έτσι παρακαλώ να δοθεί τις θετικές ευχαριστίες μου, για τις φροντίδες και το ενδιαφέρον της, για τα γεφύρια μας. Τώρα πιστεύω απαραίτητα πως το ερχόμενο καλοκαίρι θα συντηρηθούν τα γεφύρια μας. Το πιστεύω

Προσφορές

για το Ηρώο της
Ζαγορίδας γυναίκας

ΔΩΡΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΗΡΩΟ

• ΒΛΑΔΙΚΑΣ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ	35.000
Από έρανο με πρωτοβουλία του	
• ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	10.000
στη μνήμη της μητέρας του Φρόσως	
• ΣΟΥΡΗΣ ΜΙΧ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ	10.000
• ΓΚΟΔΙΝΑΡΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	3.000
στη μνήμη Αντωνίου Κουνιάδου	

Απάντηση του κ. ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΣΤΑΡΑ

3) Στο κουφούξιο του δημοσιεύματος δεν εξηγείς, σ' αυτούς που είχαν την ατυχία να το διαβάσουν πως εξαφανίστηκε η άγρια πανίδα των μεγάλων αρπακτικών θη-

Το παρατηρητήριό μου είναι ο
δρόμος των Ζακαίων. Τελευταία
ήταν απόδρομο μανής νυχτερινής
μπόρας. Θάλασσα το ποτάμι ά-
κρη. άκρη, φωτεινή λωρίδα ξεγώ-

βουγγού είναι 1 1)2 α

ὅπως τὸ Κολωνὸν ἔχουσιν. Πρὸς
 ἰσχυρότερα ἀπὸ τὴν Βιτοπόντιαν
 ὡς τὰ κακὰ ἔλατα ὡς στο βάθος
 το Μπαντλῆα του Βραδῆτον. Χιο
 νισμένης ἀγρὸ οἱ κορυφῆς. Κλεινὴ
 τα μάτια καὶ θέλω δειν θέλω στρι-
 γνορίζουν στο μυαλὸ μου ἀν ὀ-
 τραν τα μεσάνυχτα στο Μικρὸ
 Πάστεγκο φορέσαμε τα σὰ γλικο-
 χαρῶσαμε στη Ραδόβολη, μας χού-
 σωσε ο ἥλιος στο Ρομπότ, τριπῆ-
 σσαμε μέτρα το χιόνι, μπήκαμε στὶς
 στάσεις ἀνάμεση φωτιά ζεστάνουμε
 τὴν κορεασόπτα καὶ πρώτος ο Μή-
 σος, δεύτερος ο Κάκης χορμαίνω
 «Δε μπορὼ μανουῖλα μ δε μπορὼ
 σύρε να φέρεις το γκαρὸ...». Ὁ-
 ταν μπήκα πρώτος τραγουδαγαν
 τα περὶαχτήρια «τι να σου κάνω
 Χαζάρω! Χαῖδω μου τι να σου κά-
 νω γέ μου, ἐγὼ ο μαρὸς γέγρασα
 καὶ συ θέλεις πα-γνὶδ'α».

Αν και η πληροφορία
κλοφόρησε και ανα-
τύπο παρουσιάζει κα-

θάλλει με χρυσοκεντημέν
φορεσιά χαμογελαστή, αν
συχη και κουρασμένη. Πα

Σπάρτα αλ Νιβεάτια

Πρώτοι στη θρύση φτάνουν οι νιοί με τα φλάμπουρα, οι γονείς και η νύφη.

Λίγα μαβιά λουλούδια ρ

Και του χρόνου. Λαϊστικός

ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Και του χρόνου. Λαϊστικός

ΤΩΝ ΛΑΪΣΤΙΝΩΝ

Και του χρόνου. Λαϊστικός

Διέοευσε η πληροφορία, τη

Διέρευσε η πληροφορία, η
ποία δεν κατορθώσαμε να κα-
θαιρώσουμε, ότι σε δύσκολη
οχή θα γίνει γεωτρήση για τη
μακάλυψη πετρελαίου και μά-
τα μηχανήματα θα μεταφερ-
με ελικόπτερα.

Αν και η πληροφορία όπως
κλοφόρησε και αναγράφει
τύπο παρουσιάζει κενά, εννοώ

Μνήμη ευλαβική στον ευεργέτη της Καλωτάς Κώστα Βαρνάβα

Ζυγώνει μισός αιώνας τώρα, που κάθε δεύτερη Κυριακή τ' Αυγούστου τελείται το ετήσιο μνημόσυνο του αείμνηστου Ευεργέτη Κώστα Βαρνάβα, όπως ορίζεται στη διαθήκη του. Κατεβαίνει απ' τους γαλάζιους ουρανούς, σαν ευαδία πνευματική, η ψυχή του! Απλώνεται στ' αγαπημένου του χωριού την απεραιτώνισή! Ακούει των χωριανών τις ευχαιρόναια χτυποκάρδια! Οσμίζεται το λιβάδι που αναδεύει στους θόλους της εκκλησιάς τον αγό του επιμνημόσυνου ύμνου «Μετά των Αγίων ανάπαισον Χριστέ...». Ανταμώνεται μ' όλα τ' αγαπημένα τα παλιά κι αλησιόμνητα, που έζησε, χάριξε, τραγούδησε, πόνεσε, αγάπησε στη θωματική του πορεία. Κι ύστερα αναπαύεται στους χλοορούς κήπους, που του ετοίμασαν η ευποία της επίγειας ζωής του.

Απ' τον ήλιο, τον αέρα, τις ομορφιές της Καλωτάς και τις πατρογονικές καταβολές πήρε το δώρο της ζωής στα 1875 και ήπιε απ' τη θρυσομάνα της ορθοδοξίας και της ρωμαιοσύνης τ' αθάνατο νερό, όπου τον οδήγησαν οι οργανικές κι οργανωμένες μορφές της κοινωνικής ζωής. Και με εφόδια τη σωματική, την πνευματική και την ψυχική υπεροχή ταξιδεύτηκε στον Ικασμό της πολύπαθης Ιωνικής γης, όπου ο πατέρας του Βασίλειος είχε αρτοποιεί. Εκεί στη θιοπάλη και στο χελώνισμα σε ανεβάσματα δημιουργικής ζωής μαζί με τα ιυλικά αγαθά διαμορφώθηκε και η προσωπικότητά του ζυμωμένη με τις αρετές της εργατικότητας, της οικονομίας, της τιμής, της καλωσύνης, της ασύγκριτης φιλοπατρίας.

Ο νόστος της γενέθλιας γης τον παρομοίασε κάθε καλοκαίρι νάρχεται στην αγαπημένη του Καλωτά. Περιμέναν τα εξωκλήσια να λειτουργηθούν. Τα διάφορα κοινωνικά έργα δρόμοι, δρύσες, γεφύρια να νοικοκυρευτούν. Η εκκλησία μ' αποχτήσει το θερμό της ψάλη. Τα πανηγύρια να ζωντανεύουν με τη γλιετζέδικη παρουσία του. Τ' αρχοντοσπίτι του ν' ανοίξει διαπλάτες τις φιλόξενες πόρτες του στις γιορτές και στα ξεφαντώματα,

σε κάθε περαστικό, ξένο και διαβάτη.

Και χρόνο με το χρόνο πλουτίζοντας το πνεύμα του με τ' ανθρώπινα επιτεύγματα των καιρών, ζεσταίνοντας την καρδιά του με της ανθρωπιάς και του πατριωτισμού τη φλόγα διαμόρφωσε μια οντότητα και παρουσία φαινομένου ανθρώπου! Ανθρώπου, που καταξίωνε τις θωματικές μνήμες, τις παιδικές εμπειρίες και τις ανθρώπινες δοκιμασίες με την ευλαβική περισυλλογή τους στα βαθιά ριζώματα της ψυχής, στην πνευματικής ενάρξεως την καλή φύλαξη!

Οι στερηλασημένοι από τα ιστορικά κλέη του λαού μας εντάχτηκε το 1906 στο κομιτάτο μαζί με τον άλλο λαμπρό γόνο του χωριού μας αείμνηστο γιατρό Κ. Βίκα, που πολύ γρήγορα έφυγε από τη ζωή, πριν η Μικρασία παραδοθεί στις φλόγες του χαλασμού, μετέφερε τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες στην Αθήνα. Εδώ οι ξενιτεμένοι χωριανοί εύρισκαν αποκούμπι και σωστική αρωγή, όσο να ριζώσουν και να προικίσουν στις επαγγελματικές τους προσπάθειες. Εδώ έκανε κοινωνικούς όλους τους πατριωτικούς Καλωτάτες με την ίδρυση της Αδελφότητας που ξεδίπλωναν τις λαχτάρες τους και το πούγγι τους για το χωριό τους την προκοπή Η Αγία Παρασκευή και ο Άγιος Νικόλαος, που ανοικοδομήθηκαν από θεμέλιο, οι δρόμοι, το υδραγωγείο το παλιό, η ανοικοδόμηση απόρων οικογενειών, η μετατροπή του Παρθενοναγωγείου σε πολιτισμένο ξενώνα — τελευταία με το μεράκι του Αλέκου Βελιόπουλου — κι άλλα κοινωνικά έργα είναι της αδελφότητας δημιουργήματα.

Και πριν αποχωρηθεί από το χωριό για πάντα με προπολεμική διαθήκη του αφήκε ένα αρτοποιείο στην Αθήνα αιώνια προσφορά για της Καλωτάς την ανδοική πορεία. Το κληροδοτήμα του αποφέρει σήμερα μισό εκατομμύριο εισόδημα. Ορισμένο ποσοστό προικοδοτεί κάθε χρόνο όλες τις κοπέλες που παντρεύονται. Σαράντα χρόνια τώρα κάθε κοπέλα πήρε το δώρο της στο ξεκίνημα της οικογενειακής ζωής της. Ορισμένο

Αλήθεια εμείς που θέλουμε να είμαστε Ζαγοριόποι που πάμε; Να αναγεύσουμε τα ωραία μας παλιά έθιμα ή να πα καταργήσουμε; Και ο λόγος για το Τρίστο του Α-νατολικού Ζαγορίου. Από «αμνημονεύτων χρόνων» το πανηγύρι γινόταν στις οκτώ Σεπτεμβρίου γιορτή της γέννησης της Παναγίας που έχουμε και εκκλησία κοντά στο χωριό και πάνω στην άσφαλτο. Ο παρόνομος είχε κανονίσει τα πανηγύρια να γίνονται με τη σειρά στα χωριά για να έρχον-

τάλι ποσοστό διατίθεται στην τέλεση μνημοσύνου, στην επισκευή των παρεκκλησιών του χωριού. Και το μεγαλύτερο ποσοστό αποτελεί κεφάλαιο για την ίδρυση επαγγελματικής Σχολής Θηλέων. Το κεφάλαιο τούτο, έγινε ξεκίνημα τα δύο τελευταία χρόνια ν' ανοικοδομηθεί ένα θαυμάσιο παραδοσιακό κτήριο Βαρνάβεο στολίδι του χωριού κι όλου του Ζαγορίου. Πολύ γρήγορα θα θεραπεύει πολλές εκπαιδευτικές και προσπάθειες, που θα λαμπρύνουν τον ιδιότυπο και ιδιόρρυθμο Ζαγοριόπολιτισμό.

Όταν ήρθε η νύχτα της Κατοχής, ο Ευεργέτης κατέφυγε στη γενέθλια γη καυθαλώντας τους ικαύμους του και εναπέθεσε στα χώματά της τη φύλαξη της ζωής του. Η ευαίσθητη όμως καρδιά του ράγισε και ύστερα από ολιγοήμερη ασθένεια το Σεπτέμβριο του 1943 αποχαιρέτησε για πάντα το χωριό μας διπλώνοντας σαν αιτός της αρετής, της προσφοράς, της λεβέντικης αφιέρωσης τα φτερά του! Οι καιροί ήταν μαύροι και δίσαινοι κι όταν το φθινόπωρο χόμα θάκλεινε μια δοξαμένη ζωή, δεν ειπώθηκαν λόγιοι, δεν κατατέθηκαν στεφάνια, δεν μνημόθηκαν τα θεία μύρα της ευποιίας, που μοιροβολούν τώρα στο χωριό μας από τη ραγισμένη του καρδιά! Μα η ψυχή του κάθε χρόνο ξεγυαίνει το μαύρο καθάλαρη κι έρχεται μαζί με τις ψυχές των άλλων ευεργετών αδελφών Τεμπούλου, Ζιάκα, Βίκα, Βέλίου κι όλων των απελθόντων συγχωριανών μας στο πνευματικό μνημόσυνο, που γίνεται ανάμεσα στα δυο πανηγύρια μας, για ν' ακούσουν τον ευχαριστήριο και ευχαιρόναια ύμνο που προσφέρουν οι ζωντανοί στους πεθαμένους για αιώνια μνήμη.

Με εκτίμηση
ΚΩΝ. ΤΣΑΤΟΥΡΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε θερμά όλους όσους συμμετείχαν και συμμετέχουν στο βαθύτατο πένθος μας για την πώληση της λατρευτής μας αγίας και μητέρας, Βασιλκής. Οικογένεια: Αντωνίου Σαυ

Πού πάμε;

Ταί σε επαφή οι κάτοικοι να πάνε οι συγγενείς και φίλοι να συζητήσουν για τα προβλήματα τους. Έτσι στις 17 Ιουλίου της Αγ. Μαρίνης γίνεται πανηγύρι στο Δεμάτι, στις 26 του ίδιου μήνα στη Βοθούσα και στις 20 Ιουλίου στο Δεμάτι. Πέτρα, στις 6 Αυγούστου στο Ελλατοχώρι «Σέσι», στις 13 Αυγούστου στο Γρεβενί και στην Ιτέα (Διάτη) και τέλος στις 24 Σεπτεμβρίου την παραμονή του Μοναστηρίου της Βουτσάς και τη μέρα στις Μηλιώσες και στο Τρίστο για δυο μέρες δηλ. στις 8 και 9 Σεπτεμβρίου. Το πανηγύρι στο Τρίστο δεν έγινε γιατί στερη από πρόταση των χωριανών που μένουν στην Αθήνα που έρχονται για δέκα ετησίως πέντε μέρες κάνανε γίνεται στις 24 Αυγούστου οντί για τις 24 Σεπτεμβρίου με την δικαιολογία ότι φεύγουν για τα παιδιά. Και στις οκτώ Σεπτεμβρίου έγινε η λειτουργία, ήσαν άγανα και αγάμια για το πανηγύρι αλλά γιναν γιατί τα δύο μαγαζιά που είναι στο χωριό, κλείσαν και οι ιδιοκτήτες τους πήγαν στις Μηλιώσες να γλεντήσουν. Από την Αθήνα, κάνουν γλέντι στην Αθήνα και όταν θέλουν μαζινούνται να κάθουν στο χωριό, αλλά η χαλάρωση σκόπιμα το πανηγύρι που στο κάτω κάτω το κάνουν οι ήρωες που μένουν στο χωριό και βρίσκουν αυτοί όταν έρχονται οι θάνατοι. Μήπως ρωτήσατε ποτέ μόνιμο κάτοικο; Αλλά πως να ρωτήσουν γιατί από τους αγνοημένους κατοίκους θα έπρεπε την απάντηση που έπρεπε. Έτσι κάθε έπαυτος στις Μηλιώσες, που το πανηγύρι τους είναι μια μέρα το κάνανε δύο. Και αυτοί έχουν παιδιά αλλά δεν παύουν τα έθιμα. Τα αναμνήσκουν.

Γι' αυτό, όλοι οι Ζαγοριόποιοι θέλουμε να δούμε τις φέτες μας, να κληθούμε προς κάθε πεινύση, σε όλους τους φρεσόντες. Νομίζω, στην Ι. Μετρόπολη και όπου αλλού να ανέλθει το πανηγύρι στο Τρίστο όπως ήταν πάντοτε στις οκτώ Σεπτεμβρίου και με ψηφορολογία στην στους μόνιμους κατοίκους του χωριού, γιατί αυτοί πάντα οι όλοι, περιμένουν να διαγράψουν το αγαπημένο τους πανηγύρι της «Παναγίας» στις οκτώ Σεπτεμβρίου.

Αν τύχει τον Ιούλιο ένας καλοδεχούμενος βροχερός καιρός να ραντίσει σιάδια και πλάγια και υψώματα — σα να αγγίζει μ' ένα μαγικό ραβδί — ξαφνικά τα θερμμένα χωράφια, λόφοι, λαγκάδια και λιβάδια αστράφτουν λαμπερά με καινούργια χλόη και φρέσκα αγριολούλουδα.

Αυτή την εποχή το γάλα της στάνης είναι λίγο, αλλά καλύτερο και καταλληλότερο για την «πλούσια» φέτα — το καλό γάλα άσπρο ελληνικό τυρί, που το εκτιμούν οι πάμλουτοι της Ευρώπης. Αλλά αν τύχει να περάσεις από τα κονάκια των Αρβανιτόβλαχων, που είναι κοιμοεξοικισμένοι για τη φιλοξενία τους και ζητιάνος νάσαι, θάχεις ένα φέλι από το εκλεκτό αυτό τυρί.

Σχετικά με τη φιλοξενία τους, υπάρχει και ο μύθος ό-τι, ακόμη κι ο χειρότερος εχθρός τους αν πιαστεί στα κονάκια τους μετά το ηλιοβασιλέμα, θα του στρώσουν τραπέζι να δεκτεθεί και στρώμα να κοιμηθεί. Αλλά αφού ανατελεί ο ήλιος και του δώσουν ένα κομμάτι φρέσκα μπουμπότας κι ένα κομμάτι τυρί φέτα (που τα πρώτα αυτοί τακτικά), τον αφήνουν ν' απομακρυνθεί ένα χιλιόμετρο κι ύστερα ορμούν να τον φθάσουν και να τον πυροβολήσουν.

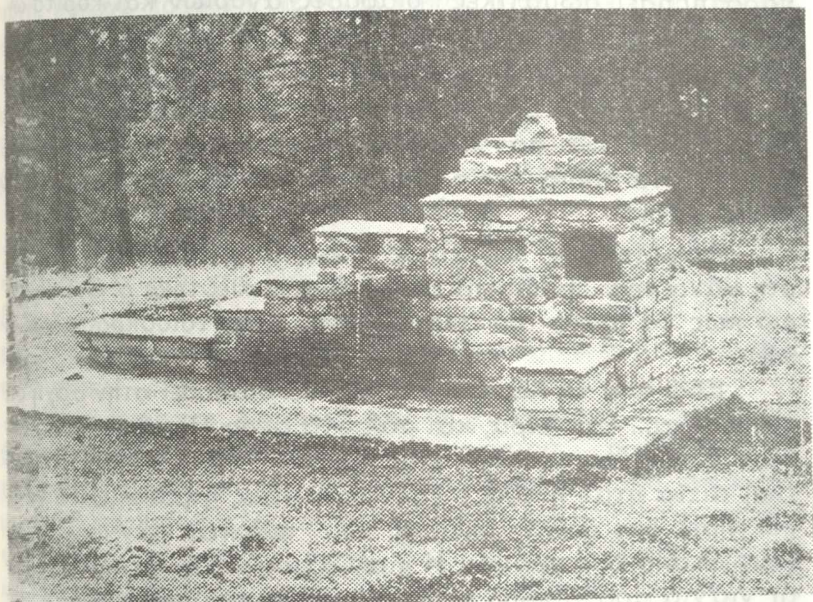
Ο Θεός να τον φυλάξει αν αυτός δεν είναι καλός δρομέας, γιατί οι Αρβανιτόβλαχοι είναι διάσημοι σκοπευτές.

ΟΠΟΥ: Τον Σεπτέμβριο η νοικοκυρά και οι υιοδομάγου-λες κοπέλες μεταφέρουν τον αργαλειό στον μεγάλο οντά. Γιατί από εδώ κι εμπρός ως την άνοιξη πρέπει να υφάνουν πολλά μέτρα από μαύρο υφαντό. Επίσης πρέπει να φορέ-

Γιατί θλίβεται, δοσκόπουλό μου,
Γιατί πονάς τόσο πολύ;
Τόξερεις η κόρη ότι ήταν
Τσέλιγκα ακριβό θλασάρι
και ταγμένη από τη γέννα.

Στις 26 Ιουλίου η Βοθούσα έχει τη γιορτή της Αγίας Παρασκευής. Οι υλοτόμοι αφήνουν τα νεροπρίονά τους. Οι κυρατζήδες ξεσαμαρώνουν τα μουλάρια τους και τ' αμολούν σε πιο μακρινά και καλλίτερα βοσκοτόπια. Οι μαραγκοί θάζουν παράμερα τα εργαλεία τους. Οι τσαρουχάδες διπλώνουν τις πέτινες ποδιές τους. Και, εκτός από εκείνους που πειθούν για τον θάνατο μέλους της οικογένειας ή στενού συγγενούς, όλο το χωριό φοράει τα γιορτινά.

Η γιορτή, με ψημένα ανοιξιάτικα αρνιά και περυσινό μσχάτο κρασί, με κυκλικό χορό που εμψυχώνουν οι καλλιτέροι οργανοπαίχτες της περιοχής στ' απλωτά χοροστάσια των δυο μεγάλων εκκλησιών, κρατάει σχεδόν μια εβδομάδα. Τότε κάθε ανύπαντρο παλληκάρι του χωριού κυττάζει να ι-βεί ποια απ' τις χωριανές κοπέλλες θάταν καλή για ταίρι του.

Η «κρύα βρύση» στο δάσος Βοθούσας στο δρόμο προς Περιβόλι

Αν τύχει τον Ιούλιο ένας καλοδεχούμενος βροχερός καιρός να ραντίσει σιάδια και πλάγια και υψώματα — σα να αγγίζει μ' ένα μαγικό ραβδί — ξαφνικά τα θερμμένα χωράφια, λόφοι, λαγκάδια και λιβάδια αστράφτουν λαμπερά με καινούργια χλόη και φρέσκα αγριολούλουδα.

Αυτή την εποχή το γάλα της στάνης είναι λίγο, αλλά καλύτερο και καταλληλότερο για την «πλούσια» φέτα — το καλό γάλα άσπρο ελληνικό τυρί, που το εκτιμούν οι πάμλουτοι της Ευρώπης. Αλλά αν τύχει να περάσεις από τα κονάκια των Αρβανιτόβλαχων, που είναι κοιμοεξοικισμένοι για τη φιλοξενία τους και ζητιάνος νάσαι, θάχεις ένα φέλι από το εκλεκτό αυτό τυρί.

Σχετικά με τη φιλοξενία τους, υπάρχει και ο μύθος ό-τι, ακόμη κι ο χειρότερος εχθρός τους αν πιαστεί στα κονάκια τους μετά το ηλιοβασιλέμα, θα του στρώσουν τραπέζι να δεκτεθεί και στρώμα να κοιμηθεί. Αλλά αφού ανατελεί ο ήλιος και του δώσουν ένα κομμάτι φρέσκα μπουμπότας κι ένα κομμάτι τυρί φέτα (που τα πρώτα αυτοί τακτικά), τον αφήνουν ν' απομακρυνθεί ένα χιλιόμετρο κι ύστερα ορμούν να τον φθάσουν και να τον πυροβολήσουν.

Ο Θεός να τον φυλάξει αν αυτός δεν είναι καλός δρο-

μέας, γιατί οι Αρβανιτόβλαχοι είναι διάσημοι σκοπευτές.

ΟΠΟΥ: Τον Σεπτέμβριο η νοικοκυρά και οι υιοδομάγου-λες κοπέλες μεταφέρουν τον αργαλειό στον μεγάλο οντά. Γιατί από εδώ κι εμπρός ως την άνοιξη πρέπει να υφάνουν πολλά μέτρα από μαύρο υφαντό. Επίσης πρέπει να φορέ-

σει τα παπούτσια του το παιδί, για να ξαναπάει στο σχολείο προβιβασμένο στην επόμενη τάξη. Τώρα, κάθε μαθητής, εκτός από τα καινούργια θλιβία, θαλάμια σε τροβά, πηγαίνοντας στο σχολείο, θα κρατάει στο χέρι κι ένα καυσόξυλο για τη θερμάστρα της μεγάλης σχολικής αίθουσας, μόλις θα σφίξει το κρύο.

ΟΠΟΥ: Με το έμπα του Οκτώβρη, μυριάδες τα φύλλα αρχίζουν να πέφτουν, για να στρώσουν χρυσά χαλιά στα λιβάδια.

... Ω, τι σκοτεινιάζει τη μέρα όταν ο ήλιος είναι πάνω μας κι ο ουρανός είναι τελείως ανέφελος; Λες και κάποιος Γίγας άνοιξε μια περάστια ομπρέλα πάνω από τη Βοθούσα και το χωριό τυλίχτηκε σε θολή ατμόσφαιρα.

Αλλά δεν είναι ούτε ομπρέλα, ούτε πυκνή ομίχλη. Είναι το σμήνος των χελιδονιών, που τριγυρίζουν εκεί από την αυγή, φλυαρίζοντας σαν νάχουν συνέδριο. Για να αποφασίσουν για την εμπροσθοφυλακή που θα τα συνοδεύει για προστασία, από αύριο το πρωί, με το ξεκίνημα προς κάποιο νέο χειμαδιό τους.

Ή, ίσως, συναθροίσθηκαν για να εγκρίνουν ένα ευχαριστήριο μήνισμα προς τους θλάχους νοικοκυραίους, στα σπτήσια των οποίων έχουν κτίσει τις φωλιές τους κι όπου όλη τη φάρα των χελιδονιών πέρασε όλο το καλοκαίρι ήσυχη, χωρίς επεισόδια και καμιά δυσάρεσκεια από μέρους οιοιδήποτε.

(Σε εκείνα τα ευλογημένα μέρη της Γης, τα χελιδόνια είναι τα μόνα πουλιά που κανείς δεν επιθυμεί ή δεν τολμάει να τα ενοχλήσει. Στα παιδιά λένε οι γονείς και το ξαναλένε πολλές φορές, τον μύθο ότι τα χελιδόνια είναι τα μόνα πουλιά που κτίζουν τις φωλιές τους και στα χαμηλότερα μπαλκόνια του χωριού).

Αλλοίμονο! Τον Οκτώβρη επίσης είναι καιρός για τους Αρβανιτόβλαχους να διπλώσουν τις σπινές τους, να συμμαζέψουν τα παχιά τους πρόβατα, να φορτώσουν τα μουλάρια τους και να περάσουν από τους μπακάληδες για να πληρώσουν τα χρέη τους. Κατόπι αρχίζουν την Κατάβαση προς τα Νότια.

Τη φορά αυτή «ηγέτης» δεν είναι ο τσέλιγκας. Ένα βοσκόπουλο με δοκρυσμένο μάτι, καθάλα σ' άλλο, οδηγεί την ομάδα.

Ένας καλοδεμένος, στιβαρός τράγος, με ένα θαρύ μπροστινό κορδόνι στο λαιμό του, ελκόμενος θαρρείς, θα δίζει μόνος του μπροστά. Λες και νομίζει ότι η ανασφάλει από τον Πίνδο θα του κλείσει πίσω του τις Πύλες του Παράδεισου.

ΟΠΟΥ: Τον Νοέμβρη ο κυρ Παγωνιάς εισβάλλει στην Ψηλή Σφαίρα που, την χαράυνη, στη γιορτή του διαμαντέ-νιου Αυγερινού, λάμπει σαν μια πελώρια πολύτιμη ασπρογάλανη πέτρα.

Τα Βόρεια Βασίλεια ανοίγουν τις Τέσσερες Πύλες της Παγωνιάς Γης και οι Τέσσερες Άνεμοι ορμούν ν' αφανίσουν στεριές και πέλαγα. Οι άνεμοι αυτοί χτυπούν και τον Πίνδο, σαν μήνυμα θαρραλειότητας.

Εκτός από τη γερή θουνίσια πέδρα και την ανθεκτική αγριόπατα, τα υπόλοιπα φτερωτά ή απομακρύνονται ή λουφάζουν στις φωλιές τους όταν παγώνουν τα νερά.

Τώρα είναι καιρός για τους κυνηγούς να εφοδιασθούν με ό,τι χρειάζονται από τα Γιάννινα, να λαδώσουν τα όπλα τους, να δοκιμάσουν κι επισκευάσουν τα ειδικά για χιόνι γυρονοτάροχά τους. Υπάρχει άφθονο κυνήγι σ' εκείνα τα βουνά.

ΟΠΟΥ: Τον Γενάρη από τον σταχτή ουρανό αποκόπηκε η πρώτη νιφάδα κι αργαπετώντας άγγιξε το έδαφος... Ένα παιδόπουλο τη βλέπει και τρέχει σπίτι, στην πλακόστρωτη αυλή του οποίου ο παπούς του συζητούσε με γεϊτόνους. Τον πιάνει από το μανίκι και το τινάζει, για να του ελκύσει

την προσοχή.

— «Παπού, παπού, να τώρα δα, είδα την πρώτη νιφάδα. Την είδα, παπού!».

Τα παιδιά πιστεύουν τον μύθο ότι είναι καλό σημάδι για εκείνον που βλέπει την πρώτη νιφάδα, όταν πρωτοχιονίζει.

Έτσι μίλησε το έξαπτο παιδί. Και ο ψηλός και γεμάτος παπού - Γάκης, με τα μεγάλα και γερά χέρια του, το σηκώνει ψηλά. Οπότε η γιαγιά κυρά Γάκαινα, σηκώνοντας το κεφάλι προς τον ουρανό, λέει: «Δόξα σοι, Κύριε! Δόξα σοι, που ένα τέτοιο παιχιδάκι, μια νιφάδα απ' τα ουράνια, δίνει τόση χαρά σ' εκείνους πόχουν καθαρή καρδιά! Τι ωραίο πράμα αν 'ο άνθρωπος ήταν μόνο ένα μεγαλωμένο παιδί και όλα τα δώρα του Ουρανού, που γεμίζουν τον κόσμο των παιδιών, να παρέμεναν γύρω του!».

Μετά την πρώτη νιφάδα θα ακολουθήσουν άλλες κι άλλες. Τόσες που, κάποτε, στα ψηλάματα του Πίνδου, τα δασμάμενα με πεύκα, έλατα κι οξυές, το κάτασπρο, χιονάτο σκέπασμα φτάνει σε πάχος δυο και τριών μέτρων!

Και είναι τότε, τον χειμώνα, που θεραπεύονται και κλείνουν οι σκεπασμένες πληγές της Γης (πληγές που προκάλεσαν άνθρωποι και κτήνη). Κι έτσι την άνοιξη τα υψώματα του Πίνδου θα ξαναανιώσουν πάλι, με πρασινάδα και λουλούδια. — Μεγαλόπρεπα κι ευωδιαστά, όπως τα νοιώθουν οι νομάδες.

Και ΟΠΟΥ: Την Πρωταπριλιά του 1899 παραισιάσα την πύλη της μήτρας της μάνας μου, αποτολμώντας να βγω και να εμπλακώ στο φορδύ - φαρδύ κόσμο.

Μάλιστα, σ' αυτή τη Γοητευτική Κοιλιάδα γεννήθηκα. Και γι' αυτό ο φαρδύς κόσμος ποτέ δεν θα είναι ο ίδιος για τον Θνητό που μπορεί να ξέρει αυτή την παράσταση... Προσοχή, κίνδυνος, ώ Θνητέ! Προχώρα υπεύθυνος για τον κίνδυνο! Μαλλά και γιατί να μη ζήσει κανείς επικινδύνως;

Η μέρα της γέννησής μου θεωρήθηκε «αποφράδα» από φίλους και συγγενείς της οικογένειάς μου. Όλοι ευχότανε να ήταν αγόρι το νεογέννητο. Όχι μόνο γιατί σε κάθε οικογένεια μεσαιας τάξης και μάλιστα παρακατιανής το αρσενικό τέκνο — και ιδιαίτερα το πρωτότοκο — ήταν ό,τι χρειαζόταν. Στην περίπτωση του πατέρα μου το αρσενικό πρωτότοκο ήταν κάτι απαραίτητο. Μόνο ένα αγόρι μπορούσε να τον βοηθήσει λίγο κατά τις σχολικές διακοπές κι ίσως ν' ακολουθούσε το σκληρό, μα παλληκαρίσιο, επάγγελμα του κυρατζή — διαφεντεύοντας μερικά μουλάρια για μεταφορές. Κι η ικαυμένη, κουτή μου μάνα τι έκανε; Γέννησε θηλυκό — μια τσιούπρα!

Αλλά, ενώ φίλοι και συγγενείς έδειχναν στενοχωρημένοι, άλλοι συγχωριανοί, που για τον ένα ή άλλο λόγο δεν είχαν καλές σχέσεις με τους γονείς μου, χαίρονταν, επειδή, την εποχή εκείνη μια κόρη ήταν μεγάλο θάρος. Από τη μέρα που γεννήθηκε, η οικογένεια σκέπτονταν και φρόντιζε τα πολλά μάλλινά που θάπρεπε να υφανθούν στον αργαλειό. Κι όλα να θαθούν στο σεντούκι, για προίκα της τσιούπρας. Εκτός από τη φροντίδα για γρόσια και φλουριά — προίκα και πανωπρόικα. Κι όταν μάλιστα χρειαζόνταν περισσότερες χρυσές λίρες, ανάλογα με την ασχήμια της νύφης!

Την τρίτη μέρα μετά τη γέννα, η μάνα μου σηκώθηκε και σιγυρίζε. Όπως συνηθίζονταν, φίλοι και συγγενείς άρχισαν να την επισκέπτονται. Να ιδούν το μωρό και να το «ασημάσουν» — θάζοντας ασημένιο νόμισμα στη χειροποίητη ξύλινη κούνια. Μια ματιά στη μικρούτσικη «τσιούπρα» ήταν αρεκή να λυπηθούν τους γονείς μου. Φθάνει που είναι θηλυκό, αλλά και τόσο άσχημο!

Χαμογλούσαν με το στανιό οι επισκέπτες για να... συχαρούν τη μάνα μου και να της ευχηθούν το θαλασάρι της νάχει υγεία και «καλή τύχη» — για... παντρεία, φυσικά! Αλλά και απορούσαν όλοι ότι, παπούς, γιαγιά και μητέρα

λεχώνα έδειχναν τόση χαρά, όταν μπροστά τους στην κούνια γλυκοκοιμότανε το ασχημότερο θρέφος που γεννήθηκε ποτέ κάτω από τον Πινδικό ουρανό!

Η θεία μου Πούπα, που τάλλεγε έξω απ' τα δόντια, μόλις βγήκε από το σπίτι, είπε σε μια άλλη θεία:

— Φοβάμια ότι αυτή η τσιούπρα θα του κροτίσει του Νταούκα όλα τ' αλογομούλαρά του, για προίκα της. Δεν είδες τι σουδλερή μύτη έχει το μωρό; Παναγία μου!

Τη στιγμή εκείνη ο παπούς μου, που βρίσκονταν στο μπαλκόνι, ακριβώς πάνω από τις δυο θείες μου, ακούοντας τα λόγια είπε η θεία Πούπα, της λέει μ' ένα φαρδύ χαμόγελο:

— Μη σε νοιάζει, κυρά - Πούπα. Εμείς το πήραμε απόφαση να μην ψάξουμε για γαμπρό της εγγονούλας μου. Θα την ικρατήσουμε ανύπαντρη. Που λες, είναι ή δεν είναι τσιούπρα, θα την κάνουμε... κυρατζή!

Κάπου μια εβδομάδα αργότερα, όταν η μάνα μου πήγε να μου αλλάξει τα σκουτιά, μια μικρή γειτονοπούλα μπήκε ξαφνικά στον οντά μας. Η μάνα μου δεν έδωσε σημασία: Η κοπελίτσα ήταν ένα νήπιο, σκέφτηκε, που δεν μπορούσε να παρατηρήσει σωματικές διαφορές αγοριών και κοριτσιών. Αλλά η μικρούλα ικατεργάρα, μόλις βγήκε έξω, είπε σ' ένα άλλο κοριτσάκι με το οποίο θάπαιζε:

— Τι γούστο έχει! Η τσιούπρα που γέννησε η θεία Μαγδαληνή δεν είναι σαν κι εμένα, από μπροστά! Αυτή έχει ανάμεσα στα πόδια της ό,τι έχει και ο αδελφός μου για να κάνει τσίσι!

Αργότερα η περίεργη κοπελίτσα επανέλαβε τα ίδια στη μάνα της. Έτσι, την άλλη μέρα μαθεύτηκε σ' όλο το χωριό πως το μωρό του Νταούκα δεν ήταν τσιούπρα, αλλά αγόρι.

Εδώ που τα λέμε, αιτία του να διαδοθεί στην αρχή ότι γεννήθηκα... τσιούπρα, και μάλιστα μέρα Πρωταπριλιάς, δεν ήταν ένα επίκαιρο ψέμα «της ημέρας», για αστείο. Πραγματική αιτία ήταν η ιεζής: Πριν από μένα, η μάνα μου είχε αποκτήσει δυο άλλα αγόρια, που πέθαναν πριν συμπληρώσουν ηλικία δυο χρονών. Η γιαγιά μου — και το σωστό, η θετή γιαγιά μου — που ήταν... δερθένοντας της φαμίλιας και πολύ προληπτική, πίστευε στα σύγoura ότι τα δυο μεγαλύτερα αδελφάκια μου δεν πέθαναν από φυσικές αιτίες. Κάθ' έναν ξαφνικά χωρίς σημεία σωματικής ασθένειας. Ως την τελευταία μέρα της ζωής της αυτή ήταν βέβαιη ότι κακό μάτι κάποιου γειτόνου, κάποιου εχθρού των γονιών μου, τα έσκανε. Κι από ζήλεια, γιατί τ' αδελφάκια μου ήταν πολύ χαριτωμένα μωρά. Γι' αυτό — κι ο Θεός να την αναπαύει! — για να σωθεί η ζωή μου από «μάτιασμα του Διαβόλου», έδωσε αυστηρές εντολές σε τέσσερα άτομα: στον παππού μου, τη μάνα μου, σε μια αδελφή της και στη συγγενή μας μαμή που την παραστέκονταν στη γέννα μου, να με αναγγέλουν τσιούπρα. Και το μυστικό αυτό να το κρατήσουν όσο περισσότερο καιρό μπορούσαν...

Τώρα ας διευκρινίσουμε και τούτο: Αιτία του να φανόμουν στον καθένα τρομερά άσχημο νεογέννητο κοριτσάκι ήταν το ότι η γιαγιά μου είχε πρόποους κι τεχνάσματα να με κάνει να φαίνομαι έτσι. Όσο ασχημότερη τσιούπρα θαμουναι, τόσο το καλλίτερο — δεν θα «μ' έπιανε» κακό μάτι.

Αργότερα, πάντως, άλλαξε το πράμα, όπως πίστευε τουλάχιστο η μάνα μου, που μ' έβλεπε, με στοργή, ωστόσο — και κάθε μέρα ωραιότερο αγόρι. Ένας ωραίος άσχημος.

Όσο για τη μύτη μου, που την προβάλλω με καμάρι, οι φίλοι μου λένε ότι αυτή απλώς προεξέχει, ενώ οι εχθροί μου, που αγαπούν την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, λένε ότι μοιάζει με τρομπέτα. Αλλά αυτό δεν με πειράζει: οι εχθροί μου είναι λίγοι. Και στο κάτω της γραφής, αν μοιάζω με τον Έμερσον, δεν είναι ατύχημα!

Ανθολογία Ζαγορίσιων Συγγραφέων

ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΕΤΡΟΥ

ΠΟΥ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑ — Η ΗΘΙΚΗ ΜΟΥ ΘΕΣΗ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΜΟΥ ΧΡΟΝΩΝ

(Μετάφρ. από τα Αγγλικά του Γιάννη Πινδία)

Σ' εσένα, ώ Πίνδο, σ' εσένα, Ένας Ευγνώμονας Κουτσό-
ελαος προσφέρει αυτό το ταπεινό, σε πεζογράφημα, στεφά-
νω. Αυτό το εγκώμιο.

Σ' εσένα, με τη μεγάλη καρδιά — ώ τρυφερό αγικάλια-
σμα! — στα πευκοντυμένα υψώματα. Στα σιάδια και τις κοι-
λάδες και σε λόφους που ψάλλουν (ωσάν από φυσικού, στην
αρχή, υπήρχε πρόθεση να είναι κήπος μιας αρχαίας Θεότη-
τας). Κύτα «Την Κοιλιάδα του Ουρανού». Στην καρδιά της ο-
πίας, σε αμνημόνευτο παρελθόν, μια ομάδα ρωμαλέοι και
ακλροπράχτιλοι Κουτσόελαχοι αποφάσισαν να εγκαταστα-
θούν — κι έκτισαν το χωριό Βοπούσα. Και η «Κοιλιάδα του
Ουρανού» μετονομάστηκε «Κοιλιάδα της Βοπούσας».

Γοητευτική Κοιλιάδα της Βοπούσας!
ΟΠΟΥ: Κυττάζοντας ψηλά, προς τα Δυτικά, βλέπεις
την ωραία έκταση της Μόρφας — ώ Μόρφω — (ελληνική λέ-
ξη που σημαίνει κάλλος, ομορφιά). Ένα γραφικό βοσκο-
τόπι, την περιγραφή του οποίου δεν τολμάει να δοκιμάσει πέ-
να ποιητού!

Κύτα προς την Ανατολή και τη χιονισμένη κορυφή του
βουνού Αυγύ — γονιού του Αώου ποταμού — η οποία φαν-
τάζει σαν να τρυπάει τον γαλανό ελληνικό ουρανό, όπου το
μοσχαίο πρωινό αστέρι, ο Αυγερινός, εξαγγέλλει την πινδι-
κή φλογέρα καλοκαιρινή αυγή. Εκεί, σ' ένα θεόρατο πεύκο,
κτίζει τη φωλιά του ο αετός, που μέρα μεσημέρι πετάει στις
αιθέρες αερογραμμές τις χαρσινμένες με ηλιακές αποχρώ-
σεις.

Βέβαια από εκεί πηγάζει ο χιονοθρεμμένος, κρύσταλλο
καθρός και πάντοτε θουερός, Αώος ποταμός, που ρέει
με ορμή προς το Βορρά, για να μαχαιρώσει και να χωρίσει
σε δυο μακρουλά κομμάτια την κοιλιάδα και το χωριό της
Βοπούσας.

Ρέε συνεχώς, τζιάνεμ ποταμέ μου! Ποτάμι ανεξάντλη-
το σε νερό και δύναμη: Στη διάβα σου σε περιμένουν υδρό-
μυλοι και νεροπίονα, για να περιστρέφεις τους τροχούς
τους. Στο πέρασμά σου σε περιμένουν επίσης παρθένες να
χαϊδέψουν τους αστράγαλους τους, όταν αυτές πλένουν ρού-
χα και σκουτιά στις ακτές σου. Και μέρη για κολύμπι, σε πα-
ράμερες, με χρυσή άμμο, ακτές, όπου σύχναζε κάποιο γυ-
μναστικό παιδί...

Κύτα τα νερά σου, σέρνοντας φρόνιμα μαζί σου στη θα-
λυγάλη Μεσόγειο Θάλασσα το σπάνιο κι ακριβό φορτίο —
την ευωδιά της πευκοντυμένης ζωής.

Κύτα συνεχώς!

ΟΠΟΥ: Την Άνοιξη — ώ ποια μυστηριώδικη δύναμη
πέλνει μήνυμα σ' αυτά ότι ο απριλιάτικος ξέφυρος ξεσήκω-
σε το χιόνιο σκέπασμα του Πίνδου. Ότι η χλόη αρχίζει να
ξεμυτίζει από τη γη, παρθένα πάλι. Και ότι η Κοιλιάδα της
Βοπούσας λοχταράει για την επιστροφή τους, ώστε αυτά
πορούν πάλι να ηλεκτρίζουν τον αέρα με τις φλυαρίες και
τους κελαιθισμούς τους;

Ναι. Τον Απρίλη είναι ο καιρός για τον φλόξενο νοκό-

κώρη να δεχθεί στο σπίτι του τα ευγνώμονα χελιδόνια, που
γυρίζουν στη Βοπούσα. Η ατμόσφαιρα της κοιλιάδας γεμίζει
από τις μελωδίες τους. Μερικά από αυτά επισκευάζουν τις
παλιές φωλιές τους, ενώ τα νέα ζευγάρια κτίζουν νέες φωλι-
ες, κάτω από κάποιο μπαλκόνι ή από μίαν άκρη στέγης.

Ω, άκου πως αχολογεί το μακρινό φαράγγι, κατά το
Γεφυράκι του τοπικού Αιστροπότημου. Σιγαλά στην αρχή,
πιο δυνατά, δυνατότερα κατόπι, ώπου ακούστηκαν να βρον-
τούν μπρούτζινα κουδούνια. Και να!... προβάλλει η «Ρούσα»
του Νταούκα — το ικαμάρι κι η χαρά του πατέρα μου: Ένα
καλοκαίμαμένο και καλοζώητο μουλάρι, η «καλαούζα», που
οδηγούσε το δεκαμούλαρο καραβάνι του.

Κάποιος φωνάζει «Έρχονται οι κυρατζήδες» — κι όλο
το χωριό τρέχει να τους υποδεχθεί στο έμπα τους.

Είναι οι Βοβουσιώτες αγωνιάτες, που ξεχείμασαν τα
ξα τους στα νοτιοδυτικά χειμαδιά της Ηπείρου και γυρίζουν
τώρα στο χωριό, με τ' αλογομούλαρά τους ξεκουρασμένα
και καλοθρεμμένα. Άνδρες που γυρίζουν με πόθο μεγαλύ-
τερο ν' αγκολιάσουν τις γυναίκες τους. Πατεράδες που λα-
χταρούν να πάρουν στα γόνατα τα παιδιά τους, για να δεχ-
θούν το πολυπόθητο φιλί.

Πολυστασημένη μου αγωνιστή ενάντια στα στοιχεία
της Φύσης, ακηδεμόνευτε, σκληροτράχηλε κύρη μου κι αφέν-
τη μου Νταούκα, πατέρα μου. Στην όχθη του πάντα θουερού
Αώου, στον ίσκιο του ποθητού σου Πίνδου, στους πρόποδες
του οποίου αναπαύεσαι, ας είναι σαν φτερό ελαφρό το χώ-
μα που σε σκεπάζει. Ως την τελευταία μέρα της ζωής μου θα
θυμάμαι με λατρεία τη μακρινή εκείνη μέρα όταν, γυρίζον-
τας από το χειμαδιά, με πήρες στα γόνατά σου — ήμουν μό-
νο πέντε χρονών — και φιλώντας με και χαϊδεύοντας τα ξαν-
θά μου μαλλιά, μου ψιθύριζες στ' αυτιά μου:

— Πούτλου α μέου... Πούτλου α μέου!...1 Πουλάκι μου...
Πουλάκι μου!...

ΟΠΟΥ: Την άνοιξη — όταν ισιώματα και κοιλιάδες και
λόφοι ικελαϊδούν, τα άλση από μηλιές κι' αγριοκερασιές και
κάθε χωράφι και οροπέδιο συνθέτουν πανόραμα λουλουδέ-
νιας έκθεσης. Κατάλληλη ποιμπή και πανηγύρι για τον Εύ-
θυμο Βασιλιά — Μάη!

...Ταία γοργά χελιδόνια σ' ένα γλέντι,
Τρία χαριτωμένα χελιδόνια, νεαρά κι εύηχα,
Ξυπνούν την αυγή κι ορμούν στα μάκρη.
Τόνα πάει στη μαύρη Προέδεα,
Τ' άλλο τραβάει ίσα για τα Γιάννια.
Το τρίτο και πιο γερό απ' τ' άλλα
Ξεπλήνσε για τη μακρινή Θεσσαλία.
Και πάνω από τις νομαδικές ομάδες
Τρεις φορές κυτούν τα μέρη με δάτους
Και με μελωδική τους γλώσσα
Τρεις φορές είπαν το παλιό τούτο τραγούδι:
«Από την κοιλιάδα, απ' τον λόφο κι από το ψηλό βουνό,
Απ' της Μόρφας τα λιβάδια πάει, έλυσσε το χιόνι.
Πάνω γαλανός αιθέρας, κάτω πρασινίζει η γή.
Άνοιξη ψηλά στον Πίνδο την περφόφυτη πλαγιά.
Ήρθε πια η Άνοιξη κι η Πρωτομαγιά!...»

Αυτό το τραγούδι κελαιδούν τα χελιδόνια. Και το ακού-
νε οι νομαδικές ομάδες των Αρβανιτόελαχων, που ποτέ δεν
θα πει «σπίτι». Και που θεωρούν τον Πίνδο σαν θετή πατρί-
δα τους. Ω, το ακούν το τραγούδι αυτό, που φθάνει στο θη-
τό τους απ' τ' αν φαφωδιά από ουράνια σφάρα. Την ακούν
και σε λίγο συμμαζεύουν τα ξα τους, ξηλώνουν τις σπηλιές
και φορτώνουν τα φτωχικά τους είδη σε μουλάρια. Πάω α-
πό τα φορτώματα σιγουρεύουν τα νήπια τους, μερικά παδά-
κια, κάποιο άρρωστο ανοιξιάτικο αρνάκι ή κάποιο τραυμα-
τισμένο κατ'όκακι. Στις ημέρες φαράδες θάζουν καθάλα
τους πιο αδυάτους γέρους. Και τα μωρά τους ταβάζουν σε
σακκούλες, κρεμάμενες στην πλάτη της μάνας τους. Τα αρ-

ματωμένα παλληκάρια — μέτρο προστασίας ενάντια στους θουνίσιους ληστές — συνοδεύουν τα καραβάνια, κρατώντας από το λουρί τα μεγαλόσωμα αγριωπά μαντρόσκυλά τους.

Ο λεβεντόκορμος τσέλιγκας κι αρχηγός τους — φορώντας την καλλίτερη άσπρη φορεσιά του, από μάλλινα υφάσματα του αργαλειού τους — θάζει στραβά το φέσι του (ένα κόκκινο σκούφο με κεντημένη την ημισέληνο πάνω του) πουκάθε υπήκοος της Τουρκίας υποχρεώνεται να το φοράει. Αρματωμένος ως τα δόντια, φωνάζει να του φέρουν το θαρβάτο άλογό του. Πηδάει στην πλουμιστή σέλλα, τεντώνει μπροστά το δεξί του χέρι — σημάδι για ξεκίνημα — κι άρχισε η «Ανάβαση» προς τον Πίνδο.

Οι Αρβανιτόβλαχοι αυτοί έχουν πάνω από δέκα χιλιάδες πρόβατα — κι αρκετές εκατοντάδες γίδες. Επίσης έχουν και «χεργικελές», όπως λέγεται στα τούρκικα το Ιπποστάσιο. Δηλαδή διατηρούν ζηλευτά, ένα κι ένα, θαρβάτα άλογα, επιθήτορες και διαλεκτές φοράδες, για αναπαραγωγή του είδους.

Ω, ένα εύσαιο και μεγαλόπρεπο ζώο! Ένας άσπρος και σβέλτος τράγος, με σουθιλά, απειλητικά κέρατα και με μάτια που θγάζουν σπίθες, οδηγεί σαν καλαούζος το πρώτο κοπάδι. Με σταθερό θάδιασμα και με ένα μεγάλο ασημόχοχο κουδούνι στο λαιμό, που αντιλαλεί σ' όλο το φαράγγι.

Δέκα ολόκληρες μέρες συνεχίζουν την ανηφόρα. Περνάνε χωριά και χωριά. Εδώ χάνουν ένα πρόβατο... Εκεί χάνουν μια γίδα. Αλλά και οι ίδιοι δεν είναι άγγελοι. Ποδοπατούν αρκετά κηπάδια, για να κλέψουν ανοιξιάτικα κρομμύδια. Όπως επίσης αμολούν τα «πράτα» σε ξένα χωράφια και λιβάδια, όταν δεν τους βλέπει ο τραγάτης ή κι αν τους δει, κάνει τον ανήξερο μ' ένα φιλοδώρημα.

Τελικά, φτάνουν στην Κουλάδα της Βοπούσας. Χρειάζονται ώρες ως που να περάσουν, το αφιδωτό πέτρινο γεφύρι, όλα τα πρόβατα. Ένα εντυπωσιακό μεγάλο γεφύρι πάνω στον Αώο, που ρέει διασχίζοντας πέρα για πέρα κοιλάδα και χωριό. Μαθητές των δυο σχολειών «το σκάζουν», αδιαφοροί για την απουσία, που τους θάζουν οι δάσκαλοι, και νάτοι μαζί με τ' άλλα παιδιά, να ιδούν τη διάβαση — «παρέλαση» των Αρβανιτόβλαχων.

Όταν η διάβαση τελειώνει, αυτοί «στρατοπεδεύουν» έξω από το χωριό. Αλλά μόλις πάρουν τα χρειαζόμενα από τους ντόπιους μπακάληδες — όλα με πίστωση ως το φθινόπωρο, όταν πωλήσουν το μαλλί ή τα τυριά τους — ξαναφορτώνουν για ν' ανεθούν έναν ανηφορικό και με πολλές στροφές δρόμο, και κατασταλαίνουν σ' οροπέδιο της Μόρφας. Εκεί θα στήσουν το κονάκι του τσέλιγκα και τις μικρές καλύβες για τους άλλους. Εκεί, δίπλα σε μια κρύα θρύση, που το κρυσταλλένιο νερό της κελαιδώνεται τρέχει, θαρρείς πως βιάζεται να σμίξει με το παρακάτω ρέμα. Κι ίσως, αφού ξεκαλοκαιριάσουν, μείνουν και ψίχα πλιότερο εκεί, αν η φθινοπωρινή καλοκαιριά παραταθεί κάτι περισσότερο.

Έτσι τα ζα τους θα τραφούν καλλίτερα στα περιφύμα βοσκοτόπια της Μόρφας.

Στη φάρα αυτή που ζει στη φύση, θα παρατηρήσετε στο πλευρό κάθε καλύβας ένα χάρισμα για τον οικογενειακό αργαλειό, που τριζέει ολημερίς. Στην άλλη μεριά θα ιδήτε ένα χωματένιο φούρνο, όπου, εκτός από το καθημερινό ψωμί, ψήνουν και μερικά λιτά φαγητά τους.

Δεν υπάρχουν ξενοδοχεία, αλλά για τον διαβάτη, ζεστό ή βασιλιά, προσφέρεται το κονάκι του τσέλιγκα, μέρα και νύχτα.

Επίσης μάταια θα ψάξεις για εκκλησία, σχολείο, νοσοκομείο, φαρμακείο. Δεν υπάρχει άσυλο, ούτε φυλακή. Για πρωινό δεν προσφέρεται χοιρομέρι, αυγά, μαριμελάδα ή άλλα «φράγκικα» φαγώσιμα. Όμως τι δεν θάδινε κι ένας θασιλιάς νάχε την όρεξη και το λιτό πρόγευμά τους: ζεστή

μπομπότα κι αρωματικό γάλα σε ξύλινη κούπα.

Γι' αυτούς, η Μάνα Φύση είναι ο παπάς τους. Ο κηρύμονας τους. Ο γιατρός τους. Κάθε γιαγιά είναι μια ειδικευμένη μαμή, χωρίς να χρησιμοποιεί μηδὲ την ασιπρίνη. Και το βροσερό νερό της θρύσης είναι το καλλίτερο για την πόλη του νεογέννητου.

Και ο ήλιος, ώ ο Χρυσός Ήλιος, τον οποίο θαρρείς ότι ο καθένας τους, την αυγή με την ψυχρούλα, έτσι τον χαιρετίζει:

«Ανέβα ψηλά, ώ Ανατολή Ήλιε,

Ανέβα για να εξηκοδούμε κι εμείς.

Ώ λάμψε, ώ Χρυσέ Ήλιε,

Ώ λάμψε, έτσι να λάμψουμε κι εμείς.

Είναι το είδαλό τους... Ο δικός τους Παν!

Μην απορείς, ο Χρυσός Ήλιος, αιώνας ύστερα από αιώνας, έτος μπαίνει, έτος θγαίνει, συνεχίζει να λάμπει! Κι ακό για τους Αισθηματικούς Γιούς της Φύσης, κι όχι για τον εκχάριστο, ο οποίος νομίζει τον Ήλιο σαν κάτι που το δικαίωμα...

...Ο οποίος ποτέ δεν τον χαιρετίζει όταν ο Φλογερός Θεός υψώνεται στη μακρινή Ανατολή,

κι έτσι όλοι οι Πλανήτες

μπορούν να χαρούν μιαν άλλη νεογέννητην χρυσή μέρα.

Και ο οποίος ποτέ, μα ποτέ,

δεν έριξε ματιά προς τη Δύση

να ιδεί, στα πλάτη του Διαστήματος,

«Τις Φλόγες» που σαρπάει το Ηλιοβασιλέμα

όταν η μέρα σθίνει!

Ω Σύμπαν, ξύπνα τον από τη Νάρκωσή του εκείνον τον παντοτινό Μεγάλο Έργονό σου (εκείνον τον κάποιο Θεό που, μια φορά κι έναν καιρό, φιλοδοξούσε να ενδιαφερθεί για τη συμπεριφορά του Ανθρώπου και κατέθηκε στη Γη που δώσει «Τις Δέκα Εντολές»). Και ζήτησέ του να κατέβει κι άλλη μια φορά, ώστε, πάνω από Τις Δέκα Εντολές να χαράξεις την Ενδέκατη Εντολή:...

...«Συ δεν πρέπει να είσαι αγνώμονας για τις Ευλογίες

που τόσο απλόχερα απονέμει ο πάντοτε Μεγαλόψυχος,

ο πάντοτε Μεγάλος Γονιός σου».

ΟΙΠΟΥ: Τις χρυσές μέρες του Ιουνίου, από τη χαράγνη μέχρι το σούρουπο, σμήνος πεταλούδες χορεύουν στα κτήρια χωράφια, όπου το χορτάρι και το τριφύλλι φθάνει ως το γόνι. Όταν στην πλαγιά του λόγου και στο προσήλιο του οροπέδιου οι αγριομοιρίες αρωματίζουν τον αέρα που αναπνέετε. Όταν τα παιδόπουλα θάζουν τα θιβάλα τους στο ράφι και τα παπούτσια τους στο ντουλάτι για όλο το καλοκαίρι.

Τον Ιούνιο επίσης είναι καιρός για τους νεοσσούς των χελιδονιών να σπάσουν το τσόφλι του αυγού τους και να τσιτσίρουν για πρώτη φορά στο μεγάλο και φαρδύ αέρα κόσμο. Σε μια - δυο μέρες, αυτοί θα στηρίζουν τα ασχημάτα ακόμη κεφαλάκια τους στο χέιλος της φαλιάς περιμένοντας να καταβρογχθίσουν τα διάφορα έντομα που τους φέρουν στο ράφι, από μακρινές αποστάσεις, οι γονείς τους. Έτσι, πολύ λίγες μπουλιασμένες μιλίες κι αποδείξεις θάχουν το προνόμιο να φιλοξενήσουν μερικά τρυφερά σκαλάκια!

Όπου: Τον Ιούλιο και οι πυκνές άγριες και οι μπουλιασμένες κερασιές προσφέρουν άφθονα τα δώρα τους. Όταν η φωλιά της πέρδικας, κρυμμένη στο έδαφος, περιμένει μόνο το ξηρό σπασμένο τσόφλι. Κι ενώ τα πουλιά της περιείναι να βρίσκονται κάπου εκεί κοντά, όταν πια να τα πάρεις, αυτά εξαφανίζονται.

Τον Ιούλιο, επίσης, η σιγαλιά της φεγγαρόλουστης νύχτας μπορεί να διακοπεί από μια χειροποίητη ξύλινη φλογέρα, που την παίζει κάποιο ερωτοχτυπημένο βοσκοπούλο:

ΠΕΤΡΑ

Ένα από τα ζωντανά χωριά

Μου δόθηκε ευκαιρία να δω στην Πέτρα Ζαγορίου. Από χρόνια επιθυμούσα να επισκεφτώ αυτό το ζωντανό χωριό, απ' όπου αρχίζει το Ανατολικό Ζαγόρι.

Από τη Μπαλντομία για να ανέβεις στην Πέτρα πρέπει να αψηφίσεις περίπου 12 χιλιόμετρα.

Ήταν μια μέρα πολύ θεοχερή, ήσυχη να σου επιτρέψει να απολαύσεις όλες τις φυσικές ομορφίες.

Μπαίνοντας στα πρώτα σπύτια, μπροστά σου κάνει εντύπωση το ωραίο νοικοκυριό, με τις πλακοειδείς

Γράφει ο ΧΡΟΝΗΣ ΔΡΟΥΓΙΑΣ

προσέχεις ανιές, και με τις περιποιημένες κληματαριές. Κάθε σπίτι έχει δάπεδο και τον λαχανοκώπο του, όπου καλλιεργούν τα λαχανικά της οικογένειας. Πολύ λίγα μάλιστα καλλιεργούν πατάτα και πατάλα σε μεγαλύτερες εκτάσεις και την παραγωγή τους την διαθέτουν στο εμπόριο.

Οι κάτοικοι, εγγεγραμμένοι 1.200, μόνον 520, ασχολούνται με την αγροπορία (έχουν 3.000 γαλαξάκια), την γεωργία, μα πάνω περίπου 15 με 20.

Μια παρέα από αυτούς έρχονται τα καλοκαίρια στη Βοπούσα, η παρέα του Βασίλη Παταξιώτη, που με το έργο τους στήλουν το φθινοπωρινό επί 15 χρόνια και τώρα σχεδόν 10 χρόνια συνεχίζουν να κάνουν την ίδια δουλειά στη Βοπούσα.

Οι γυναίκες επίσης από τις γεωργικές εργασίες, ασχολούνται και με τον αργαλειό, φτιάχνοντας όλο το νοικοκυριό τους.

Παλιό βλέπεις οπασοφόρα δέντρα: καρυδιές, μηλιές. Μήλα και καλής ποιότητας ευδοκούν στο κλάμα της (τα λεγόμενα Στάοκιν) και έχουν μια παραγωγή περσόν 25 τόνους ετησίως, που τη διαθέτουν στην αγορά. Καρύδια επίσης που φτάνουν τους 10 τόνο και κάτι περισσότερο το χρόνο και μάλιστα καλής ποιότητας.

Στην ξενιτιά έχουν επίσης πωλήσεις: U.S.A., Αυστραλία, Γερμανία.

Το δημοτικό σχολείο έχει 20 παιδιά και άλλα 13 στο νηπιαγωγείο, τα Σάτσιν, που απέχει 2 1/2 χιλ. περίπου.

Το χωριό συνορεύει με τη Λαοσόνισσα, τα 2 περιστέρια, Δεμάτι και Ιτέα.

Επειδή ήταν ημέρα του Αγίου Νικολάου, είχα την ευκαιρία να δω όλο τους κατοίκους στο κατόστημα Δαλλαγγέλη.

Μου έκανε μεγάλη εντύπωση, όταν είδα τους ανθρώπους μαζεμένους να κάνουν τον καφέ τους

σαν μια οικογένεια, φιλήσυχοι και πολιτισμένοι κόσμος.

Βγαίνοντας έξω από το κατόστημα, άναψα ένα καφί στον Αϊ-Νικολά και εκεί είχα τη χαρά να συναντήσω τον κ. Π. Λιονταρίδη, δάσκαλο στο επαγγελματικό νηπιαγωγείο στο Πέραμα.

Από τον κ. Π. Λιονταρίδη μπόρεσα να μάθω τα παρακάτω και τον ευχαριστώ για τις πολύ χρήσιμες πληροφορίες που αφορούν την ωραία Πέτρα Ζαγορίου:

Το χωριό τους πήρε την ονομασία του από δυο πέτρες μεγάλες. Πάνω στη μια είναι χτισμένη η εκκλησία της Αγίας Τριάδας, που γίνεται στη γιορτή της παμπηγύρε.

Στην περιοχή του Αγ. Νικολάου ήταν συγκεντρωμένο το χωριό μέχρι το 1912 που κινήθηκε από τους Τούρκους. Ο κόσμος έχτισε όπου είχε τα κτήματά του και έτσι διαμορφώθηκαν συνοικισμοί. Μετά το σεισμό του 1963 συγκεντρώθηκε πάλι, όπως είναι σήμερα, εκτός του συνοικισμού Σιτσιλίων. Σε μια τοποθεσία κοντά στους δυο μεγαλύτερους βράχους, υπάρχει η ονομασία Σελιά, προφανώς από τους αρχαίους Σελιούς. Κατά το έργο των χωρικών βγαίνουν διάφορα αντικείμενα. Πρέπει να ενημερωθεί η αρχαιολογική υπηρεσία για περαιτέρω έρευνα. Ψηλά στους βράχους υπάρχουν και αρχαία τείχη.

Οι πατρώστες είναι αρκετά δραστήριοι όσον και να θρεθούν. Έχουν αρκετούς μορφωμένους σε σύγκριση με τον πληθυσμό, σε όλες τις επιστήμες. Μεταξύ αυτών και δυο εισαγγελέες.

Έχει δυο συλλόγους. Μια Αδελφότητα με έδρα την Πέτρα και περιλαμβάνει όλους τους απανταχού Πετριώτες και έναν Πολιτιστικό Σύλλογο με έδρα τα Γιάννινα, που διατηρεί αξιόλογο χορευτικό όμιλο. Ο χορευτικός όμιλος έχει κάνει εμφανίσεις εκτός των χωριών του Ζαγορίου και μέσα στα Γιάννινα.

Η πλατεία του χωριού έγινε κατά το μεγαλύτερο μέρος από την Αδελφότητα Πέτρας επί προεδρίας κ. Αγγ. Δαλλαγγέλη. Το ξεκίνημα έγινε από δωρεά του Ζαγορίσιου Πετριώτη. Το πρώτο έργο δαπάνη του κ. Κων. Τσολιγινά, που διατηρεί αξιόλογο χορευτικό όμιλο. Ο χορευτικός όμιλος έχει κάνει εμφανίσεις εκτός των χωριών του Ζαγορίου και μέσα στα Γιάννινα.

Στο χωριό τους έχει αγροτικό Κέντρο Αγρ. Τράπεζας.

Για τη Ζαγορίσια Βραδιά θα βρείτε στο φύλλο του Οκτωβρίου 1987 της εφημερίδας «Το Ζαγόρι μας».

Όσον αφορά το θέμα πότε α-γαγνωρίστηκαν Ζαγόρι, έχει να

Χρήση φαρμακευτικών φυτών στο Ζαγόρι

Από τη Διδακτορική Διατριβή του ιατρού κ. Μιχαήλ Μάλαμα λέκτορα Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τίτλο: «Η λαϊκή βοτανολογία στην περιοχή του Ζαγορίου», αναδημοσιεύουμε τμήματά της που αναφέρονται σε διάφορα βότανα που χρησιμοποιούνται για θεραπευτικούς λόγους ακόμα και σήμερα στην περιοχή μας.

ΑΓΙΟΣΜΟΣ

(δυόσμος, ηδυόσμος)

Περιγραφή: Αρωματικό φυτό, πολυετές με όρθιο κορμό, κλαδωτό ύψους 30-60 εκ. Τα φύλλα είναι μαλακά, πράσινα το ένα απέναντι στο άλλο, άμισχα λογχοειδή και κάπως κυματωμένα, οδοντωτά μήκους μέχρι 6 εκ. Τα άνθη είναι χρώματος λιλά, σε κυλινδρικό ανάμμολο πέρας ακιδωτό, μήκους 5-10 εκ., εμφανιζόμενα νωρίς το φθινόπωρο. Πολλαπλασιάζεται με στόλωνες.

Ανευρίσκεται σχεδόν παντού' ειδικά σε σκιερους και υγρούς τόπους (11).

Άλλα γνωστά είδη: γλυφονάκι, μέντα, φλεσκούνι.

παρατηρήσει τα εξής:

Από τα πολύ παλιά χρόνια στη Βλαχία, επί τουρκοκρατίας, ήταν πρόεδρος των Ζαγορίσιων Πετριωτών, ονόματι Χρ. Αϊβάν. Στην Εκκλησία Ζαγορίσιων Αδελφών ήταν μέλη και μάλιστα πρωτοεμφανισμένοι 1936-38 ήταν μέλος του Δ.Σ. ο κ. Δημ. Παταξιώτης. Σήμερα ονταξιούχος αστυνομικός είναι ο κ. Αγγελος Δαλλαγγέλης. Κάπως το καταστατικό του Πολιτιστικού Συλλόγου Ζαγορίσιων Ιωαννίνων δεν συμπεριλαμβάνει την Πέτρα. Γι' αυτούς δε γίνεται θέμα, γιατί είναι Ζαγορίσιοι. Μάλιστα τώρα που κάνουν το χορευτικό όμιλο, οι κοπέλες χρησιμοποιούν τις φλογάδες των γιαγιάδων και πομπόλας. Ανέκαθεν δε διατηρείται παράδοση στο Γρεβενίτι. Και σήμερα η Νομαρχία τους ενέταξε στη γεωγραφική περιοχή για ανάπτυξη στο Ζαγόρι (Πέτρα, Ιτέα, Δεμάτι, Καρβές, Ανδριανή).

Από την επισκεπή μου στην Πέτρα και από τα όσα μας είπε ο κ. Π. Λιονταρίδης, οδηγώ στην ανάπτυξη της περιοχής για να είναι στο κέντρο του, όπως η Πέτρα είναι μια από τις μεγαλύτερες αρτηρίες του και με τη ζωντανά της ζωογονεί όλο το Ζαγόρι.

Από τα λίγα για την ωραία Πέτρα Ζαγορίου.

Χρήση στο Ζαγόρι: Φύλλα και άνθη ξεραίνονται σε σκιερό μέρος. Όταν παρουσιάζει κανείς συμπτώματα τραχειοβρογχίτιδας, πίνει ένα φλυτζάνι ζεστό αφέψημα δύο έως τρεις φορές την ημέρα. Επίσης χρησιμοποιείται κατά της υπέρτασης, με τον ίδιο τρόπο.

Ιστορία — Άλλες χρήσεις

Χρησιμοποιείται από αρχαιότατων χρόνων ως αποχρεμπτικό, εμμηναγωγό, ευστόμαχο, σπασμολυτικό. Σε γιατροσόφια του Ζαγορίου συνιστάται μόνο του ως καθαριστικό και μαζί με άλλα βότανα ως εμμηναγωγό, αντιεμετικό, για λήξυγγα και κοπανισμένο με ξύδι για αιμοπτύσεις, ελμινθιάσεις, βρογχίτιδες. Τα φύλλα του κοπανισμένα σε δαγκώματα ζώων. Χλωρός δυόσμος κοπανισμένος μαζί με ξύδι χρησιμοποιείται για «εμβροχή» των όρχεων στα άτομα που δεν κρατούν το σπέρμα τους στον ύπνο, καθώς και ως τονωτικό, σε μετεωρισμό της κοιλίας και για τη μείωση έκκρισης γάλακτος στις λεχώνες (22, 27).

ΑΓΡΙΑΔΑ

Περιγραφή: Απαντά σε όλα τα μέρη του κόσμου, μέχρι 2.000 μ. υψόμετρο. Πολυετής πόα ύψους 20-120 εκ. Κίτριναωρίζωμα διαμέτρου 1-3 χιλ. Πολύκλωνο φυτό με όρθια αβρωτά στελέχη, σκούρα πράσινα φύλλα πλατύς μέχρι 15 χιλ. Μικρά ερυθρόπασ άνθη σε στάχυα εμφανιζόμενα Ιούνιο - Σεπτέμβριο, χωρίς περίσθιο.

Αποτελεί ζιζάνιο των φυτών, επειδή τα ταχέως πολλαπλασιάζόμενα ριζώματά του εμποδίζουν την ανάπτυξη των ωφέλιμων φυτών.

Χρήση στο Ζαγόρι

Όταν χρειαστούν τα φύλλα, τότε σκάβουν όπου υπάρχει και παίρνουν τα υπόγεια μέρη του και τα πλένουν καλά να φύγουν τα χώματα.

Κατόπι τεμαχίζονται και βράζονται σε αρκετό νερό για πολύ ώρα. Μετά από στραγγισμα το αφέψημα μπαίνει σε μπουκάλια, όπου και διατηρείται. Όταν κάποιος έχει δυσκολία στην ύπνηση ή συμπτώματα κυστίτιδος, τότε πίνει 1-2 ποτήρια την ημέρα και παρέχονται τα ενοχλήματα ενώ αυξάνονται τα ούρα.

Επίσης χρησιμοποιείται για το δάχα ως εξής: 2-3 Συμπεριλαμβάνεται στη σελίδα 61

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ
ΚΟΥΚΟΥΛΙΩΤΩΝ

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Συνοψίζοντας, οι θεραπευτικές ενδείξεις του φυτού είναι: κυστίτιδα, ουρηθρίτιδα, ψαμμίαση ουροποιητικού που προκύπτουν από τη διουρητική ενέργεια του φυτού, ίκτερος, χολολιθίαση χρόνια βρογχίτιδα, παθήσεις του πεπτικού, ρευματισμοί.

ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ

Η οικοδόσποινα, βοηθημένη από όλες μας, μας περιποήθηκε στην εντέλεια και η συμπεριφορά της γενικά, μας διαμαύρησε μια ευχάριστη και ζεστή, με διάφορες ιστορίες με αστεία και με γέλια.

ΔΙΣΚΟΘΗΚΗ

Συνέχεια από τη σελίδα 51
 χων) οργανοπαίκτων) και
 συμπατριωτών, που γνωρι-
 ζουν κάπως καλύτερα αυτά
 τα πράγματα. Η εγγραφή
 και η αναπαραγωγή του
 να γίνει μελετημένα και να
 πεύθεται από ικανούς ηχολή-
 πτες και με σύγχρονα μέσα
 και ελεγχθεί η αρτιότητα
 τους, ν' αποταλέσουν τη θέ-
 ση, τη «μνήρα» μιας φρονι-
 σμένης έκδοσης σε δίσκους
 και κασέτες για τη δημιο-
 γία μιας γνήσιας Ζο-
 γορίσιας δισκοθή-
 νης.

Αν και η δική μας γενιά που θαθείλει κάποιες μνήμες της Ζαγορίσιας ζωής, αδιαφορούσε, το περίφημο Ζαγορίσιο δημοτικό τραγούδι θα γιναι οριστικά πια.

ΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΕΘΙΜΑ ΣΤΟ ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Ο ΚΑΙΡΟΣ

BYPON BAPZΩKA

μοκρασία, πάγωσε ώστε οι ιδιοκτήτες μερικών παλιών σπιτιών αντιμετώπιζαν πρόβλημα κατάθραυξης της στήλης. Μόνη τους παρηγοριά ο Μαντάκος ήλπιε που επικρατούσε, κακοκαιρία όπως πάντα συνοδευόμενη με τη δασοπή των τηλεφωνικών γραμμών και του ηλεκτρικού ρεύματος σε πολλά χωριά.

1. Δευ. απόμειναν παρά τρεις (Γρηγόρης Καψάλης, ο Λευτέρης Σαρέας και, σε περιορισμένο χώρο, Κούλης Κατσιούλης) κι αυτοί μόνιμα ένα όργανο, το κλαρίνο.

2. Πότε επιτέλους θα καταλάβουν αυτοί οι άνθρωποι ότι η μεγάλη ελπίση των μεγαφώνων τους δεν κινείται τίποτα άλλο από το να ξεκουφιστεί τους ακροατές και να προβάλλουν εντονότερα τα σφάλματά τους.

1. Πλην του Γρηγόρη Καψάλη, το οποίο η προσφορά για δωρεάν διδασκαλία κλαρίνου σε Ζαγοριτσάδες λα έχει την πηγή της.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Η Χριστίνα Κων. ναστασιού απεφοίτησε από το τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και προσελήφθη στο ίδιο Πανεπιστήμιο με υποτροφία για μεταπτυχιακές σπουδές Ραδιοηλεκτρολογίας.

Με τις ευχές μας για ακόμη ανώτερες σπουδές.

παρουσία τους εκτός από τους χωριανούς και μέλη της Αδελφότητας και πολλοί φίλοι αυτής.

Τους παρισταμένους καλωσόρισε με σύντομη ομιλία του, ο Πρόεδρος της Αδελφότητας κ. Ζήσης Βούρης, στους οποίους απηύθυνε θερμό και εγκάρδιο χαιρετισμό εκ μέρους του Δ.Σ. και τους ευχαρίστησε για τη συμμετοχή τους.

Το συγκρότημα του διακεκριμένου Ζαγορείσιου καλλιτέχνη Γρηγόρη Καράλη, δημιούργησε στους παραταμένους αχάλιστο κέφι: και μια απύσφατη πραγματικού ξεφαντώματος, με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια, μέχρι στις 4 τα ξημερώματα.

Οι μοναδικές σπασιασιλέ του Μιχαλάκου, το ωραίο του κρασί, η ρογήστοια του και πάντα...

η σελήνη του και παντο απ' όλα, ο έρχοχος δικός μας κλαρινίστας Γρηγόρης Καφάλης με την κομπανία του, δημιούργησαν μοναδική ατμόσφαιρα κερνού και ξεφαντώματος. Όλοι ξήσαμε ανεπανώληπτες στιγμές με τα δικά μας τραγούδια τους δικούς μας χορούς. Σακαγυρίσαμε νοσά στις πατρογονικές μας εστίες και ατίλησκαμε δύναμη και κουράγιο απ' τη γνήσια Λαετική Πολιτιστική μας Παράδοση. Ήταν μια αλησμόνητη βραδιά.

К. Г. Θ.

★
 Το Δ.Σ. της αδελφότητας Κουκου-
 λωτών ευχαριστεί όσους με την πα-
 ρουσία τους τίμησαν τη χορευτική
 αδελφωση και συγχαίρει το συγκρότη-
 μα Λευτέρη Σαρρά για την τέχνη
 που ικανοποίησε όλους.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Η Έγκλη Ζαγοροβίων Αθηνών με το υπ' αριθ. 828 έγγραφο της που έστειλε προς τη Νομαρχία Ιωνικών σχετικά με την ύδρευση και κοινότητα Δυτικού Ζαγορίου υπήρξε για πληροφορηθεί «έναν η τον παρελθόντος χορηγηθείσα πίστωση, μετά την έγκριση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων εκάστης τους στόχους της πίστωσης και ποίοι είναι οι στόχοι του 1988 που έχουν εγκριθεί».

Επίσης με το υπ' αριθ. 847
τετρασέλιδο έγγραφο της προς τα
Πουργεία ΥΠΠΟ, ΥΠΕΧΩ

ΔΕ, ΒΟΤ και τη Νομαρχία Ιωαν-
νίνων επανέρχεται στο θέμα των
Παραδοσιακών οικισμών Ζαγο-
ρίων και εκδίδει αναλυτικά το-
ποβιβλία που δημιουργήθηκαν
στην περιοχή μας από εφαρμογή
του διατάγματος και ζητάει την
παροχή διευκολύνσεων για την ε-
ξέλιξη των απαραίτητων δομι-
ών, ενώ πλέον απαιτούνται για
την επισκευή των παραδοσιακών
κατασκευών, και επιπλέον να πλη-
ροφορηθεί ποιές οι απόψεις του
αρχικού Τηλεπαιγνίου πάνω στο
πρόβλημα αίτημα κοινότητων του
Ζαγορίου που ζητούν την εξαίρε-
ση των οικισμών μας από το χα-
ρακτηρισμό τους σαν παραδοσι-
κών ή την τροποποίηση ορισμέ-
νων διατάξεων, που υποβλήθη-
καν με το 4407/81 έγγραφο.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΤΣΑ

Δεν ξέρω αν είναι σωστό ή όχι
να γράψω λίγα λόγια για μια συ-
γγέντρωση γυναικών από το χω-
ριό μου Βίτσα, που πραγματοποιή-

Μία Βίτσην

ΕΘΙΜΑ ΣΤΟ ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Στις 21 Φλεβάρη — της Γεννηθιάς ο Εμπολιτιστικός Σύλλογος Κασσιόπου «Αλέξης Νούτσου» γράνασε στο χωριό πολιτιστική συγκέντρωση με τη συμμετοχή πολλών από τα Πάτρια και Λύου. Ανάλαβε την φωτιά στο χορό. Αλλάξαμε την φωτιά στο χορό. Αλλάξαμε την φωτιά στο χορό. Αλλάξαμε την φωτιά στο χορό.

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΤΟΛΟΓΛΟΥ

ΕΥΧΕΣ

— Στο Στάθη Π. Βασδ.
που πήρε το πτυχίο Τεχνολό-
Γεωπόνων των ΤΕΙ Φλώρινας
χόμαστε καλή σταδιοδρομία.
ΕΚΠ. ΣΤΑΛ. ΒΙΤΣ

ΚΑΛΛΙΡΟΗ Μ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Την 8ην Φεβρουαρίου απεβίωσε στα Ιωάννινα, η χωριανή μας Καλλιρόη Στεφάνου που Μάνθου, το γένος Γεωργίου Μαρτσόπουλου.

Ο πατέρας της Διευθυντής της Αγροτικής Τραπεζής, ανέθεσε με τη βοήθεια της ανταξίας και ανεκτιμήτου συντρόφου της ζωής του Χαριτίνης, τα τρία τους παιδιά την Καλλιρόη, τον Κωνσταντίνου και τον Θεοφάνη με ελληνοχριστιανική και ελληνονομική αγωγή και εσπούδασε ιατρών τον Κων/νον, διακεκριμένον παθολόγον των Ιωαννίνων και φιλόλογον καθηγητήν τον Θεοφάνη, την θυγατέρα του Καλλιρόη δεν την εσπούδασε, γιατί τα κορίτσια τότε δεν απεχωρίζοντο της πατρικής οικογενείας και του χωριού των για να μεταβούν στις πόλεις για να σπουδάσουν, φαρμακοποιόν παδί του πατρός Στεφάνου Στέφανου.

Η μεταστάσα λαβούσα, ως προσυμφέρει οικογενειακήν αγωγήν και διαπαιδεύση από πηγάδα συναισθήματα φιλανθρωπίας και αγάπης προς τον πλησίον, εβοήθησε οικονομικά πτωχούς ανθρώπους και άπορα κορίτσια. Ηλεκτροδότησε την Κεντρικήν Εκκλησίαν Αγίων Δημητρίου Φραγκάδων, ισοπέδωσε και εξωράισε το Νεκροταφείον της Κοινότητος, εδωρίσε εις τον Ναόν της Κοιμήσεως της Θεοτόκου δύο πολυελαίους και εδοσάντες δι' όλα αυτά αρκετά χρήματα και ενίσχυσε πολλές φορές τον Εκπολιτιστικόν Σύλλογον Φραγκάδων.

Σε γενικές γραμμές ευεργέτησε την Κοινότητα Φραγκάδων που την αγαπούσε πάρα πολύ και με τους καλούς τρόπους που την δέκριναν, τα ασθενήθεραπευε και τα ελλείποντα αναπληρούσε. Δι' όλα αυτά έχαιρε εκτίμησεως και ειλικρινούς αγάπης από τους συγχωριανούς της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή, το Κοινοπλόν Συμβούλιον και ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Φραγκάδων, χαράζαν τις ολίγες αυτές γραμμές, εις ένδειξη βαθύτατης ευγνωμοσύνης προς την εκλ.πούσα.

Αιώνια της η μνήμη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΛΕΚΑΣ

Στις εννιά του Μάρτη το μεσημέρι, στο σπίτι του στα Γιάννενα, σταμάτησε να χτυπάει η καρδιά του Γιώργου Βαλέκα, ύστερα από το πριν έξι χρόνια περίπου όπως αποδείχτηκε ραγισμό της.

Σταμάτησε να χτυπάει αυτή η μεγάλη καρδιά που τόσους και τόσα χώραγε μέσα της με πρώτους και πάνω απ' όλα τους Φραγκαδιώτες και τις «Φραγκαδιές τους». Την άλλη μέρα στον Αι - Δημήτρη μας στο γνωστό εκείνο σημείο κάτω από τον κεντρικό πολυελαίο κοντά στο οπασίδι που εκείνος συνήθιζε να κάθεται, εκεί που τόσες και τόσες φορές στάθηκε σαν κουμπάρος σε γάμους και σαν νου-

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

νός σε βαφτίσια, εκεί που ο ίδιος δεν καμάρωσε σαν γαμπρός, μετά από δική του επιλογή, όπως είχε το δικαίωμα άλλωστε, οι συγγενείς του, οι συνάδελφοί του, οι μαθητές του, οι φίλοι του τον κλάψαμε και τον αποχαλάρωσαμε με συγκινητικά λόγια στο μακρινό και αγύριστο ταξίδι του.

Και εκείνος, είναι σίγουρος, έφυγε χαρούμενος και ευτυχισμένος γιατί για άλλη μια φορά οι Φραγκαδιές και ο Αι - Δημήτρης είχαν κόσμο, πολύ κόσμο, όπως εκείνος πάντα ήθελε και χαίρεται.

Δάκρυα χύθηκαν και πολλά και καλά λόγια ακούστηκαν.

Σε μας που μένουμε παρά πίσω δεν απομένει παρά να του υποσχεθούμε ότι: τα αγριολούλουδα από την χιονισμένη την μέρα της κηδείας του «Μαργκάσια» και «Στομπόρο» θα του τα πάρει το Μεγαλόδοξο που μας έρχεται - στον τάφο του στην Αγία Παρασκευή και θα είμαστε και εμείς και εκείνος ευχαριστημένοι εάν όλοι μαζί μπορέσουμε να κάνουμε τα μισά απ' όσα εκείνος έκανε για τους Φραγκαδιώτες και «τις Φραγκαδιές τους»...

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΕΟΝΤΙΔΗΣ

★

8 Μάρτη 1988, Τρίτη μεσημέρι. Την αποφράδα αυτή μέρα, ο αγαπητός μας Γιώργος Βαλέκας, κήρισε την τελευταία του πνοή, αποχαιρετώντας πια την επίγεια ζωή, όπου η θεά της τύχης, τον χαμόγελε στα χείλη του. Ίσως αθύροβα και ξαφνικά μ' ένα μικρό χαμόγελο στα χείλη του. Ίσως το χαμόγελο αυτό να ήταν τα τελευταία λόγια του, ίσως η ευχή του που δεν πρόλαβε να πει στους δικούς του, που βρισκόταν δίπλα του, στο σπίτι του στα Γιάννενα. Γιατί ο χώρος δεν δίνει χρόνο, δεν αφήνει περιθώρια. Αδράζει το δρεπάνι του και κόβει το νήμα της ζωής μας, χωρίς οίκτο, χωρίς πόνο. Είναι σκληρός, αδιάφορος, πάντα άσπλαχνος, αδιάτακτος, αδυσώπητος.

Αγαπητέ μας Γιώργο,

Ο πρόωγος και απροσδόκητος χαμός σου, βύθισε σε μεγάλη θλίψη, όχι μόνο τους δικούς σου και τους φίλους σου, αλλά και όλους εκείνους που έτυχε να γνωρίσουν το πρότυπο της καλωσύνης σου και του ανθρωπισμού σου. Διακρινόσουν για το φιλόστοιχο χαρακτήρα σου, την απλότητά σου, τη σύνεσή σου και την καλή σου καρδιά. Στον μάταιο τούτο κόσμο μας, πέρασες φιλήσυχα και έτρεφες άπειρη αγάπη για το συνάνθρωπό σου, βοηθώντας τον πάντα όταν εκείνος κλυτοπόσε την πόρτα του σπιτιού σου και ζητούσε τη συνδρομή σου. Πολέμηες την αδικία και στάθηκες δίπλα στους αδύνατους σαν καλός Σαμαρείτης.

Αλλά και για τα κοινά του

χωριού σου, δεν έμεινες αμέτοχος. Τα αγαπήσεις με όλη τη δύναμη της ψυχής σου και πρόσφερες πολλά για την προκοπή και ημερία του. Αγαπάλας τα χωμάτα της γης του και ενεργούσες για τη θεραπεία και επίλυση των διαφορών προβλημάτων του. Υπήρξες άριστος Χριστιανός και ακολουθώντας την οικογενειακή σου παράδοση, έκαμες πολλές δωρεές σε εκκλησίες και εξωκλήσια και φρόντιζες προσωπικά για τη διατήρησή τους.

Ορφάνεψες πολύ μικρός, αλλά με τη φροντίδα και επιδιείψη της μητ'ρας σου, της ξακουστής Λέωνας Βαγώναννας, γόνος αρχοντικής οικογένειας, σπούδασες και ανέπτυξες πολύ ψηλά κι έγινες ένας άξιος φιλόλογος καθηγητής, με αρκετή διδακτορική δράση. Υπήρξες επάξια σε πολλά γυμνάσια και παγκού άφησες την αγάπη σου και την ανθρωπιά σου, σε διδάσκοντες και διδασκόμενους.

Αποδείξει των όλων αυτών, είναι η πάνδημη κηδεία σου που έγινε την επόμενη μέρα του θανάτου σου, στο αγαπημένο σου χωριό σου και την ανθρωπιά σου, σε διδάσκοντες και διδασκόμενους.

Γιώργο μας. Οι πολλές αρετές σου σε διέκριναν, θα μείνουν σε όλους μας, ανεξίτηλες μέσα στη μνήμη μας και θα θυμόμαστε πάντοτε τη γλυκιά σου μορφή.

Με έκδηλα τα συναισθήματα του πόνου και της θλίψης που μας προσέβηκε ο ξαφνικός θάνατός σου, εύχομαι σην πανάγαθο θεό, να είναι ελαφρύ το χώμα του αγαπημένου χωριού σου που σε σκέπασε.

Αιώνια σου η μνήμη.
ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΜΑΝΙΖΙΩΡΑΣ

— Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο πολύ γνωστός Δημοτικός παραουδιστής από το χωριό μας Μιχαήλ Μαντζιώρας. Από μικρός υπήρξε η λαϊκή μουσική και τραγούδι με τη γλυκιά φωνή του τα τραγούδια που μεγαλώσαμε. Όλοι μας θα τον ακούσαμε κάποτε σε γάμους, πανηγύρια, χορούς να ακολουθεί τα χνάρια των παλιών λαϊκών μας οργανοπαίκτων, διατηρώντας την παράδοση ζωντανή μέχρι την τελευταία του πνοή, να μας τραγουδάει, να γλεντάει μαζί μας και να συμμετέχει στη χαρά μας.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που θα τον σκεπάζει.

ΣΟΦΙΑ ΗΛ. ΠΑΣΧΟΥ

Τούτη η σεβαστή γερόντισσα που το Τσιπέλοβο στα 88 χρόνια της άφησε την ευχή της μέσ' στη φηνή Φλεβαρία βαρυχειμνιά. Ένα φράχτης χώριζε τα σπίτια μας, γι' αυτόνισα μας στοργική ήταν. Γεμάτη καλωσύνη, στοργή, και φροντίδα για όλους. Προσωποποίηση της ημεροπρόκοπτης όλης της ζωής.

Παντρεύτηκε ένα λεβέντη χωριανό τον Ηλία Πάσχο και μαζί σπουδίασαν τη ζωή και τις χαρές και τις λύπες της.

Τρεις κόρες και δύο γιουσί απήσαν και φρόντισαν να τα μεγαλώσουν και να τους δώσουν εφόδιο στη ζωή. Και χάριξαν εργονό κάπνα. Πάλαψαν μ' ανεμύροχο, μ' ογιάζια, πέρασαν μπόρες, ποταμό και αμέτρητες δυσκολίες, για να επιβιώσουν, ως που έστησαν μόνο σπικτό στο Τσιπέλοβο πούναι γεμάτο φιλοπλοία και νοκοκυρίο. Πόσο το χροτόταν και το καμάρωνε η καμύνη. Καιρό τώρα αντιμετώπιζε δύσκολα ασθένεια, όμως όλοι της παρηγορησαν με αγάπη, ως που έβλεπε το μέγιστο της, για πάντα...

Ο εν Υψίστος Κύριος να την σπουσίει με τους δικαίους.

Τσιπέλοβο — Μάρτη 1988

Ε. Γ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΗΝ Ε.Ο.Κ.

Σε μήνισμα έκθεσης του Ευρωπαϊκού ΜΟΜΙΛΛΑΝ υποστηρίζει προτάσεις του για την εφαρμογή αγροτικού τουρισμού σε όλο το χώρο της Κοινότητας και της έκδοσης «Ευρώπης των λαών» και καλείται η Επιτροπή να προωθήσει προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και υποστήριξης για αγροτικές οικογένειες που επιθυμούν να επεκτείνουν τις σχολικές τους και εκτός του αγροτικού τομέα.

Ο συντάκτης της έκθεσης πιστεύει ότι η εκπόνηση ενός κοινοτικού προγράμματος για τον τουρισμό θα είναι μεγάλη ώθηση στον τουρισμό στην Ευρώπη και ζητεί την απόφαση ενός προγράμματος για την βελτίωση ολοκλήρου του φάσματος της τουριστικής υποδομής και των συνθηκών εγκαταστάσεων.

Η ευρωπαϊκή διάσταση του τουρισμού, τονίζει, θα ενισχυθεί η εκπόνηση ενός πληροφορικού φακέλου για τα ταξίδια στην Ευρώπη, το οποίο θα παρέχει εκτός των άλλων και πρακτικές συμβουλές. Οι πληροφορίες αυτές θα μπορούν να ολοκληρωθούν με ένα κώδικα συμπεριφοράς που θα μπορούσε να βοηθήσει τον ταξιδιώτη να κατανοήσει και να συμπεριφερθεί με τον άνθρωπο, κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον που θα συναντήσει στο τουριστικό χώρο που θα επισκεφθεί.

Βιβλία
που λάβαμε

Ο Κώστας Νικολαΐδης, μαζί με τα παιδαγωγικά του ενδιαφέροντα που εκφράστηκαν ποικιλότροπα μέσα και με τη συγγραφή κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του ως δασκάλου, ασχολήθηκε από νωρίς και με τη λογοτεχνία παραπαιώντας με την ποιήση, όπως αποτυπώνουν και οι 4 ποιητικές συλλογές, που έχει εκδόσει. Τα πρώτα δικά του βιβλία στο χώρο αυτό τα κάναμε μαζί ως συμπληρώσεις στο διδασκαλίο Ιωαννίνων στις μικρές τάξεις πριν φτάσει για τη Μυτιλήνη, όπου τελείωσε τις σπουδές του.

Από τότε κι οι δυο μας με το δικό του τρόπο ο καθένας, αγωνιζόμενος να εκφράσουμε τον εσωτερικό μας κόσμο, ο Κώστας προσπαθώντας με την ποίηση, εγώ περιστασιακά με την πεζογραφία, που να είναι ταυτόχρονα ιστορία, παράδοση, περιγραφή, βίωση, αλλά και αισθητική, λυγισμός, εσωτερική δόνηση, αχλάδι των αιώνων που περάσαν μοιρολόγι ενός κόσμου που δοκιμάστηκαν πολύ στο διάβα των αιώνων, ή έκφραση χαράς, τις ώρες που ξάγνιζε ο ουρανός κι έλαμπε πάλι ο ήλιος.

Το βιβλίο χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο αναφέρεται στο Κίστρο, την Λίμνη και το Νησί το μεγαλύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στο Κίστρο, την κοιτίδα της ζωής της πόλης και στην ιστορία του. Το θέμα εξετάζεται πολλαπλώς: ιστορικά, αρχαιολογικά, τοπογραφικά, περιγραφικά, με κάθε τρόπο που μπορεί να χρησιμοποιήσει το σκοπό που έθεσε ο συγγραφέας. Έτσι με τα στοιχεία των ιστορικών δεδομένων όποιος φέρσει τον πολυτίμον πληροφόρητων βιβλιογραφίας και με την αναπλάσιση ικανότητα του συγγραφέα που χρησιμοποιεί δημιουργικά τη φαντασία και το σεβασμό που αισθάνεται ο άνθρωπος για τη γενέθλια γη του.

Το έχω γράψει πολλές φορές το σημειώνω και πάλι. Με συγκινούν πολύ οι ενσυναίσθησεις αυτού του είδους γιατί κι εγώ άρχισα να ασχολούμαι με τη συγγραφή εδώ και πενήντα χρόνια. Περίπου, ερευτώντας την ιστορία και την παράδοση του χωριού μου αυτού του μικρού χώρου που αποτελεί για όλους μας τη μήτρα της αίσθησης της γης, ανέκδοτη πηγή εμπνεύσεων και θωμάτων αληθινότητας, είτε αυτά συνδέονται με τη δράση της ανθρωπίνης ύπαρξης, είτε αποτελούν προέκταση των ένστικτων που γεννήθηκαν από τη γνώση του ιστορικού παρελθόντος και σφράγισαν ανεξίτηλα τον εσωτερικό κόσμο μας. Ο Κώστας Νικολαΐδης το νέο βιβλίο του τα συνθέτει και τα δυο: Τα προσωπικά του βιώματα συνυφαίνονται

ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ
(Το Κίστρο - Η Λίμνη - Το Νησί)

μ' εκείνα που δημιουργήθηκαν από την έρευνα του ιστορικού παρελθόντος της περιοχής, μέσω της αναδιάρθρωσης των κειμένων και της περιεργίας των σωζόμενων παραδόσεων. Από τα συγκερασμένα αυτό που δεν αποτελεί απλή παράθεση, αλλά συνθετική έκφραση στην οποία έχει αποτυπωθεί η προσωπική σφραγίδα του συγγραφέα ξεπήδησε το κείμενο που, ίδια όπως βγαίνει από το χωνευτήρι, το πολύτιμο νόημα, ύστερα από τη σύντηξη πολλών μετώπων επιλεγμένων για να επιτευχθεί το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Στην περίληψη του Κώστα Νικολαΐδη έγινε και κάτι άλλο αγαπώ. Όντας ο ίδιος ποιητής, μπόρεσε να ζυμώσει στο κείμενό του, και το απόσταγμα της ευαισθησίας του, έτσι που το έργο του να είναι ταυτόχρονα ιστορία, παράδοση, περιγραφή, βίωση, αλλά και αισθητική, λυγισμός, εσωτερική δόνηση, αχλάδι των αιώνων που περάσαν μοιρολόγι ενός κόσμου που δοκιμάστηκαν πολύ στο διάβα των αιώνων, ή έκφραση χαράς, τις ώρες που ξάγνιζε ο ουρανός κι έλαμπε πάλι ο ήλιος.

Το βιβλίο χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο αναφέρεται στο Κίστρο, την Λίμνη και το Νησί το μεγαλύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στο Κίστρο, την κοιτίδα της ζωής της πόλης και στην ιστορία του. Το θέμα εξετάζεται πολλαπλώς: ιστορικά, αρχαιολογικά, τοπογραφικά, περιγραφικά, με κάθε τρόπο που μπορεί να χρησιμοποιήσει το σκοπό που έθεσε ο συγγραφέας. Έτσι με τα στοιχεία των ιστορικών δεδομένων όποιος φέρσει τον πολυτίμον πληροφόρητων βιβλιογραφίας και με την αναπλάσιση ικανότητα του συγγραφέα που χρησιμοποιεί δημιουργικά τη φαντασία και το σεβασμό που αισθάνεται ο άνθρωπος για τη γενέθλια γη του.

Το έχω γράψει πολλές φορές το σημειώνω και πάλι. Με συγκινούν πολύ οι ενσυναίσθησεις αυτού του είδους γιατί κι εγώ άρχισα να ασχολούμαι με τη συγγραφή εδώ και πενήντα χρόνια. Περίπου, ερευτώντας την ιστορία και την παράδοση του χωριού μου αυτού του μικρού χώρου που αποτελεί για όλους μας τη μήτρα της αίσθησης της γης, ανέκδοτη πηγή εμπνεύσεων και θωμάτων αληθινότητας, είτε αυτά συνδέονται με τη δράση της ανθρωπίνης ύπαρξης, είτε αποτελούν προέκταση των ένστικτων που γεννήθηκαν από τη γνώση του ιστορικού παρελθόντος και σφράγισαν ανεξίτηλα τον εσωτερικό κόσμο μας. Ο Κώστας Νικολαΐδης το νέο βιβλίο του τα συνθέτει και τα δυο: Τα προσωπικά του βιώματα συνυφαίνονται

Με τις ίδιες προδιαγραφές είναι

και συνθεμένα και τα κεφάλαια που αφορούν τη λίμνη και το νησί. Μάλιστα στο γραμμοκαθώς είναι ο συγγραφέας επιλέγει από το πλήθος των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του εκείνα που θαράζουν περισσότερο στην ιστορική πλάστιγγα ή είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την παράδοση που επιδιώκει.

Έτσι χώρος και χρόνος συμπλέκονται κατά τρόπο που δημιουργεί την αίσθηση της αμεσότητας τόσο πολύ τα πλησιάζει ο αναγνώστης λες κι έχουν βγει από τα πλαίσια τους και κουνερίζουν μαζί του.

Στο δεύτερο μέρος παρατίθενται η ιστορία της πόλης από τους πρώτους δυζαντινούς αιώνες ως την απελευθέρωσή της από τους Τούρκους. Δέκα πέντε περίπου αιώνες ζωής μια τεράστια έκταση χρόνου προσφέρεται ζωντανά στον αναγνώστη με τρόπο που να κατατοπίζεται επαρκώς στο ιστορικό γίγνεσθαι, ταυτόχρονα όμως ο αναγνώστης καλλιεργείται και αισθητικά γιατί η αφήγηση είναι γλαφυρή χωρίς σχολαστικές λεπτομέρειες αναγκαίες για ένα επιστήμονα όχι όμως για τους φιλομαθείς που θέλουν να μυηθούν στην ιστορία του τόπου τους. Η παρουσίαση με τον τρόπο αυτό του ιστορικού υλικού αποτελεί άλλο ένα προτέρημα του βιβλίου, που συμπληρώνεται με ένα αριθμό καλλιτεχνικών φωτογραφιών του Τένη Παγαγιωτίδη.

Το βιβλίο εκδόθηκε με δαπάνη του κ. Γιάννη Καμπερόπουλου που είναι άξιος συγγραφέας για αυτό. Μόνο που σπάνια βόσκει μνηστή. Έτσι πολλά βιβλία, έτοιμα για έκδοση, μένουν στα συρτάκια των συγγραφέων γιατί τα πενήντα δολάρια τους αδυνατούν να καλύψουν τις εκδοτικές δαπάνες.

ΙΩΑΝ. Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ και ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ιωάννινα, Λόβου Βύρωνος 21
Τηλ. 0651/28.888-26.266
Αυτόματος Τηλεφωνητής
33.459
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Βασίλειος Βύρων
Βασίλειος Κώστας
Γεωργίου Ευριπίδης
Λαμπρινός Στάθης
Νικολαΐδης Γιάννης
Τζιόρας Βασίλης
Τζιόρας Φίλιππος
Τσαρούχας Αθανάσιος
ΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
Γ. Δουβάρη - Ε. Αποστόλου
28 Οκτωβρίου 41

Εισφορές

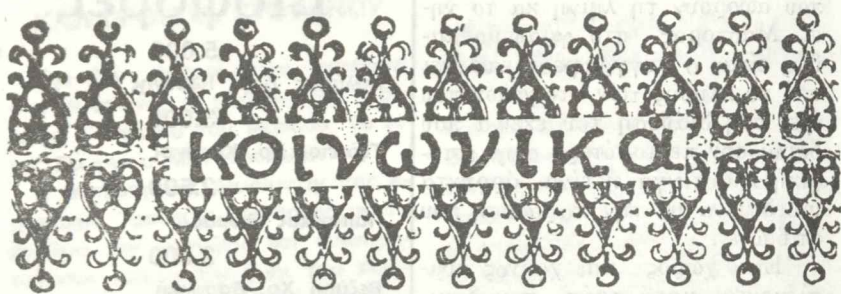
5.000
Καλύβας Δημ. Ιωάννης
3.000
Τζόμπος Χρ. Κων/νος
2.500
Παπανίκας Θωμάς
2.000
Βεζύρη Χρ. Βασιλική
Γκράτζιος Φιλοποίμην
Δούκος Αν. Ελευθέριος
Εμμανουήλ Ε. Παπίτσας
Μπαρτζοπούλου Σουλτάνα
Πλατάρος Ζήσης
Σουσιόπουλος Ν. Διομήδης
Τάσος Σ. Αναστάσιος
Τσιμόπουλος Αν. Κων/νος

1.000
Αλεξανδρής Δ. Κων/νος
Αναγνωστόπουλος Χρ. Νικόλαος
Αρχιμανδρίτης Χρ. Βασίλειος
Βάντζιος Κ. Αθανάσιος
Βασιλείη Κ. Θέλω
Βασιλείη Κ. Ηλέκτρα
Βέλλος Απόστολος
Βέλλος Παύλος
Βοροπούλου Κ. Ελευθερία
Βουλόδημος Μ. Ευριπίδης
Γεωργίου Ι. Κων/νος
Γιαννάκη Κ. Κλεοπάτρα
Γκάρνης Σ. Αθανάσιος
Δρόσος Σ. Ελευθέριος
Εξάρχου Δημήτρης
Ζαροπούλου Αικατερίνη
Ζάφρακας Απόστολος
Καλκή - Καλογρήνου Φιλομήλα
Καραβασίλη Διομ. Κατερίνα
Καμπούκα Χρυσίτα
Κοντογιάννης Ιωάννης
Κούνδουρος Γεώργιος
Κώστας Ιωάννης
Λαμπρινός Αναστάσιος
Λάλη Αρ. Βαρβάρα
Λάου Γ. Παύλος
Ματσίκης Πρ. Πέτρος
Μπαλατσός Ιωάννης
Παπαδόπουλος Παύλος
Παπανικολάου Δ. Ιωάννης
Παπουτσης Ιωάν. Γεώργιος
Σιούτη Ρούλα
Σουσιόπουλος Ν. Ιωάννης
Σουσιόπουλος Ι. Νικόλαος
Σουσιόπουλος Έφη
Στανιερική Αρλίστα
Στρούμης Αντώνιος
Τάσος Δημήτριος
Τσελίδης Τηλ. Μαρίας
Τσέση Μαρ.άνθη
Τσιπλίδης Σ. Θόδωρος
Τσολεξας Ιωάννης
Φούφα Μαρία
Χατζάρας Α. Μανώλης
Χρηστίδου Λίλη

ΕΞΕΤΕ ΤΑ ΔΑΞΗ ΜΑΣ
Σβύνετε καλά τα τοιγάρα σας

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Η.Π.Α.

Κατά πληροφορίες ο υποψήφιος Πρόεδρος των Δημοκρατιών των Η.Π.Α. κ. Μόικ Λουκάς που σκεντρώει τις περισσότερες πιθανότητες να εκλεγεί Πρόεδρος, κατάγεται από το Βρυσόχρη.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Ο Κωνσταντίνος και η Αρετή (το γένος Κατσιούλη) Αναστασίου απέκτησαν το πρώτο τους χαριτωμένο κοριτσάκι.

★
Ο Γεώργιος και η Σοφία (το γένος Ράπη) Κωστόυλα απέκτησαν το δεύτερο αγοράκι τους.

★
Ο Ανδρέας και η Ευαγγελία (το γένος Κλούφα) Μπότου απέκτησαν το πρώτο τους αγοράκι.

Να τους ζήσουν και νάναι τυχερά.

★
ΒΙΤΣΑ: Τρία χαριτωμένα κορίτσια απέκτησε το χωριό μας:

- Το ένα από τον Κώστα και τη Λουκία Λαδιά,
 - Το δεύτερο από τον Κώστα και την Άννα Βασδέκη και
 - Το τρίτο από τον Αλέξανδρο Αντρίγιο και την Ευαγγελία Ζωΐδη.
- Στα ευτυχισμένα ζευγάρια ευχόμαστε να τους ζήσουν και νάναι τυχερά.

Εκπ. Σύλλ. Βίτσας

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

— Ο Λάκης και η Τούλα Ρίζου βάφτισαν στην εκκλησία Αρχιμαντρεού στα Γιάννενα το χαριτωμένο κοριτσάκι τους και του έδωσαν το όνομα της γιαγιάς τους, Ελένη.

Τους ευχόμαστε να τους ζήσει.

ΕΚΠ. ΣΥΛΛ. ΒΙΤΣΑΣ

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΒΙΤΣΑ: Η συγχωριανή μας Ελευθερία Κόντου και ο Νίκος Αγγέλης αρραβωνιάστηκαν.

Στο νέο ζευγάρι ευχόμαστε καλά στέφανα.

Εκπ. Σύλλογος Βίτσας

★
ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Ο Ανδρέας Λόλιος δάσκαλος και η Αγνή Μητσιμάρη δασκάλα αρραβωνιάστηκαν.

Καλά τους στέφανα και ευχές στους δικούς τους.

Φ. Γ.

ΓΑΜΟΙ

ΕΛΑΤΗ: Παντρεύτηκαν στα Γιάννενα, η χωριανή μας Ελένη Στεργιοπούλου και Ιωάννης Λυκοτροφήτης. Στο νιόπαντρο ζευγάρι ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Εκπ. Σύλλ. Ελάτης

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο συνταξιούχος λυκαρχής Κων. Βαλέκας, 76 χρόνων.

Τα ανήψια του Γεώργιο και Δάφνη και τους λοιπούς συγγενείς συλλυπούμεθα θερμά.

★
Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννενα ο Γεώργιος Νησιώτης 79 χρόνων, που διετέλεσε για πολλά χρόνια γραμματέας της κοινότητάς μας και μετά τη συνταξιοδότησή του, συνέχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε Ζαγορίσιες Οργανώσεις.

Τους συγγενείς τους συλλυπούμεθα θερμά.

Οικογένεια: Κίμωννα Κυριαζή

★
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Πέθανε σε ηλικία 68 ετών και κηδεύτηκε στα Γιάννενα ο Δοβριανίτης Αγαθοκλής Παπάζογλου, συνταξιούχος του Ι.Κ.Α.

Ο αποβιώσας αφήνει αγαθή μνήμη ειλικρινούς εργατικού και τίμιου ανθρώπου.

Ας σταθεί ανάλαφρο το χέμα που τον σκέπασε.

Τους συγγενείς του συλλυπούμεθα θερμά.

★
— Πέθανε μετά από τροχαίο ατύχημα στην Ηγουμενίτσα όπου και κηδεύτηκε ο προσφιλής μας Παντελής Μυριούνης.

Ας είναι ελαφρύ το χέμα που θα τον σκεπάσει.

ΕΚΠ. ΣΥΛΛ. ΒΙΤΣΑΣ

★
ΛΑΪΣΤΙΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσσαλονίκη ο Μιχάλης Κ. Πίνιος 62 χρόνων.

Τους συγγενείς του συλλυπούμεθα θερμά.

★
ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Πέθανε και τάφηκε στο Σικάγο των ΗΠΑ ο Βασίλειος Κ. Οικονομίδης.

Η Εκκλ. Επιτροπή συλλυπάται το αγαπημένο αδελφό του Μάνθο, Σπύρο, Αποστόλη.

★
ΔΙΠΟΤΑΜΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας η αιωνόβια Παρασκευή Φώτου (Κωστακούλενα). Στα 100 χρόνια της ζωής της, υπήρξε υποδειγματική Ζαγορίσια με πολλές αρετές.

Τους συγγενείς της συλλυπούμεθα θερμά.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΒΙΤΣΑ: Στο Στάθη Π. Βασδέκη που πήρε το πτυχίο Τεχνολόγου Γεωπόνου των ΤΕΙ Φλώρινας, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

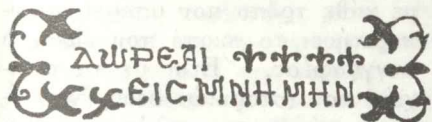
Εκπ. Σύλλ. Βίτσας

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

**ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
Κ. Φ. ΠΕΤΣΑ
ΣΤΟΥΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ
ΤΗΣ ΜΕΛΒΟΥΡΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΔΝΕΥ**

Με την ευκαιρία του Α' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου Μακεδονικών Σπουδών, το οποίο οργάνωσε το γειοσύστατο Αυστραλιανό Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών στη Μελβούρνη (4-12 Φεβρουαρίου 1988) και στο οποίο μετέσχε ο καθηγητής Φ. Πέτσας είχε την ευκαιρία να έλθει σε επαφή και με τους Ηπειρώτες της Μελβούρνης, του Σύδνεϋ και άλλων Ελληνικών Παροικιών. Ο κ. Πέτσας έκαμε ανακοίνωση στο Συνέδριο της Μελβούρνης και εν συνεχεία μίλησε στην Ελληνική Παροικία του Σύδνεϋ με θέμα: Πολυσήμαντες αρχαίες επιγραφές της Μακεδονίας και της Ηπείρου.

Το Αυστραλιανό Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών, με πρόταση του Προέδρου του καθηγητού κ. Αναστασίου Τάμη, ανεκήρυξε τον συμπατριώτη μας καθηγητή κ. Φ. Πέτσα επίτιμο Πρόεδρο του Ινστιτούτου για τη συμβολή του στην αρχαιολογική έρευνα της Μακεδονίας και την προβολή των μνημείων και των αρχαιοτήτων του θορείου Ελληνισμού διεθνώς.

● Για ενίσχυση των σκοπών της εφημερίδας:

● Ο κ. ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ προσφέρει 5.000 δρχ. στη μνήμη της μητέρας του ΦΡΟΣΣΗΣ και 5.000 δρχ. στη μνήμη του ΚΩΝ. ΛΑΖΑΡΙΔΗ.

● Η κ. ΛΟΥΚΙΑ ΚΑΛΛΙΔΗ προσφέρει 2.000 δρχ. στη μνήμη ΔΡΑΚΟΥ ΠΑΤΕΡΑΚΗ και 2.000 δρχ. στη μνήμη ΠΑΥΛΟΥ ΚΩΛΕΤΤΑ.

● Οι κ.κ. ΚΩΣΤΑΣ και ΘΗΡΕΣΙΑ Μ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ προσέφεραν 3.000 δρχ. στη μνήμη του παπού τους ΚΩΝ/ΝΟΥ Μ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ.

● Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

ΤΟ ΡΑΛΛΥ ΔΩΔΩΝΗΣ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Στις 13 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στο Ζαγόρι το Ράλλυ Δωδώνης που διοργανώνει η ΕΛΕΤΑ εγκαινιάζοντας τη φετινή αγωνιστική περίοδο.

Το Ράλλυ Δωδώνης είναι από τους αγώνες που έχει αποσπάσει ανεπιφύλακτα τα συγχαρητήρια όλων το

- 5.000
Πασπαλάστας Κ. Μιχαήλ
- 3.000
Αδελφότητα Τριτσένου
Πασπαλάστας Φάνης
Σολιάδη Ευνομία
- 2.500
Καρβούνης Θεόδωρος
Λιόγκα — Σακά Βούλα
Μανδουλιάς Μιλτιάδης
- 2.000
Αδελφότητα Αγίου Μηνά
Βλαχοπούλου - Αναστασίου Αλέξανδρος
Βογά Κων. Παγώνα
Βοράπουλος Κων. Γιάννης
Ένωση Αποδήμων Ελλαποίκων
Θεοδορίδης Γεωρ. Κων/νος
Ιωαννίδης Νίκος
- Κοινοτητα Τσερότσανα
Λαμπουρίδης Σπ. Δημήτριος
Πασπαλάστας Γ. Ιωάννης
Πασπαλάστας Κων. Αμαλία
Πελεκουδά Σπ. Μαρία
Πέτσας Απ. Αντώνιος
Σιούτης Π. Αριστοτέλης
Σολιάδης Διαμάντης
Τζαμπούρας Μ. Νίκος
Φωτεινής Γ. Νικόλαος
Χρόνης Σταύρος
- 1.500
Βακόλα Ελ. Άννα
Βιφάνιαλη Β. Ευφροσύνη
Δάνου Γ. Αθανασίου
Δήμου Ι. Ζήσης
Ζωΐδου Ν. Αλεξάνδρα
Καράλης Μ. Γεώργιος
Κερίση Μαρία
Κόλλια Ευαγγελία
Κοντούρης Γεωργ. Ιωάννης
Κρομμύδας Δημήτριος
Μουτσπουλίου Κ. Ελένη
Οικονόμου Γ. Ελένη
Οικονόμου - Ντισσοπούλου Αγγελική
Παπαζογλου Εμμανουήλ
Πασπαλάστας Ευσθ. Παναγ.
Ράδη Φορενίκη
Σουλτάνης Βασίλειος
Σουλιόπουλος Αναστάσιος
Τσαούση - Βαγγελή Έφρηνα
Τσαούση - Βαγγελή Ρένα
Τσιατούρας Κων/νος
Φάφας Δημήτριος

παρακολούθησαν για την ομορφιά των διαδρομών και είναι το μοναδικό ράλλυ στην Ελλάδα, που διεξάγεται σε χιονισμένες ειδικές διαδρομές. Ένα μικρό ελληνικό MONDE CARLO φέτος στο Έπαθλο Δυτικής Ελλάδας και συμμετείχαν πληρώματα από κάθε μέρος της Ελλάδας παίρνοντας ικανοτικά βαθμούς για να διεκδικήσουν το έπαθλο.